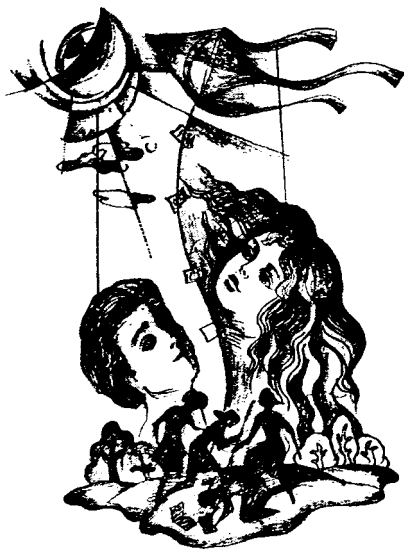

ҚУТЛИБЕКА

ҚОРАКЎЗЛАРИМ

(Шеърлар, таржимилар)

ТОШКЕНТ
«АДИБ» НАШРИЁТИ
2012

УДК: 821.512.133-1

КБК: 84 (5Ў) 6

Қ 85

Қутлибека

Қорақўларим: [шеърлар, таржималар] / Қутлибека. – Тошкент:
Adib, 2012. – 168 б.

*Юрт муҳаббати инсон юрагини улканлаштиради.
Ватан билан боғлиқ қувонч бу дунёнинг энг улкан
қувончи бўлганидай, Ватан билан боғлиқ дард
бу дунёнинг энг ёруғ қайғусидир. Эл кишининг паноҳи.
Энг гўзал меҳр кишининг элдошларига бўлган меҳридир.
Мазкур тўпламга кирган шеърлар ана шундай
азалий ва абадий ҳақиқатлардан сўзлайди.*

УДК: 821.512.133.1

КБК: 84 (5Ў) 6

ISBN 978-9943-317-70-3

© Қутлибека
© «Адиб» нашриёти, 2012 й

КЎРКАМ СЎЗНИНГ КЎЛАМИ

Ўзга кўнгил маҳрами – шеърни, бадий сўзни бир қарашда англаш, ҳис этиш баъзан осондек туюлади. Лекин ҳис қилинган жозибани, мўъжизани, ҳақиқатни англатиш қийин иш. Туйғулар, тушунчалар, кечинмалар ўзаро мослашган, кесишган, параллел келган нуқталардагина одамлар бири-бирининг боқий сўзини англаб етади. Ичкарисидда ойдинлик ва ҳайрат пайдо бўлади. Кўркам сўз кўлами шуурни эгаллайди. Қутлибека опа шеърлари ўқувчига ана шундай руҳий қувват, ҳузур-ҳаловат бағишлайди. Чунки опанинг шеърларида ажиб бир нафосат, юракни ларзага соладиган шиддат, кўнгилни кўтарадиган мағрурлик бор; унда абадият, Ватан, ишқ, адолат, тўғрилиқ, кенглик, поклик ва тозалиқнинг турфа образлари мужассамдир. Қутлибека шеърларида туйғулар тиғиз, сўзнинг мақоми баланд. Бадий сўз – кўнгил манзараси. Демак, шоира шеърларида акс этган ҳолат қалб улуғворлигидан далолатдир.

Биллурдек тиниқ шеър жарангдор бўлади; беихтиёр юрак деворига, ичкарига муҳрланади. Қутлибека опа жарангдор шеърларидан биллурий садо келади:

*Пастлик баландлади, кенгайди торлик,
Сувлар кўпайишди, ҳаволар атир.
Севганин кутгандай ясанди борлиқ,
Эрта бир мўъжиза бўлади содир.*

“Мўъжиза” шеъридан

Шеър йўли – мураккаб. Шеър йўли – зиддиятли: унда хатар ва сурур, шуҳрат ва офат ёнма-ён юради. Хавф-хатардан қутулган шодликка етишади. Ўзлигини англаган, шон-

шуҳрат изидан қувмаган офатдан омон бўлади. Қутлибека опанинг шеърдаги йўли – бехатар ва қутлуғ кўринади менга. Чунки уларда майда гаплар, ғурбат ва ғийбат тоифали узунқисқа ёзғиришлар учрамайди; ўта шахсийлашган “сен” ва “мен” талошлари ҳам кузатилмайди.

Қутлибека опа баланд шоира, ҳатто ўзидан баландда туриб, жаранглатиб сўз айтади: “Ўзимдан баландлаб кетаман, Кўнглим йўл кўрсаткич девона”. Фарзандларига мурожаат қилган бир ўринда: “Ерда ўтирган кўнглим, кўкка ўрласин пича”, дейди.

Шоира руҳига хитоб этган “Қалблар ўша...” сўзи билан бошланувчи шеърида ёзадик: эй руҳим, агар чўкадиган бўлсанг ҳам “баланд кўкка чўк”, агар ўладиган бўлсанг “юлдуз бўғизда ўл”. Паст кетмаслик, юксалиш орзуси, баланд бўлиш ва шу мақомга тарғиб – булар, фикримча Қутлибека шеърларининг юрак томиридан, томир уришидан дарак беради. Айнан ҳис этилган ва имкони даражасида етиб борилган ўша юксак мақом учун дилида шукронаси ҳам мўл шоиранинг:

*Сўз айтсам пичирлаб айтмасман,
Тиғ отсам елкадан отмасман,
Дўст тугул ёвимни сотмасман,
Сен баланд яратдинг,
Худойим минг шукур.*

“Сен мени...” шеъридан.

Дўст ким, душман ким; сотқин киму содиқ ким? Бундай сифатлар бир тараф, шоиранинг мағрур лирик қаҳрамонининг мардона табиати бир тараф. Чунки унинг энг катта душмани – Шайтон. Шу боис: “Менинг душманим йўқ шайтондан бўлак” – дейди у.

Сўзни эрмаклаш, исроф этишнинг охири бехайр. Шоира буни жуда яхши билади. Ёзилган ҳар яхши-ёмон сўз саволи учун жавоб берилади. Юксак туйғулардан, англам-

лардан, инсонга азалдан ҳамроҳ гўзал ҳисларда яралган шеър таъсирчан ва руҳпарвар бўлади. Шоира жуда ўринли ва қисқа қилиб ёзади: “Руҳимда сўзларнинг руҳи кезади”. Бу мисоли шабоданинг гулзорда эсишидек, инсоннинг кўркам бир боғ ичра кезишидек аниқ тасвир. Қутлибека опанинг ижод ва илҳом лаҳзаларининг сўздаги акси; лаҳзанинг тиниқ сурати. Сўзнинг руҳи ва руҳият сўзидек мустаҳкам уйғунликдан яралган мисрадир у. Ғаройиб бир манзарани тасаввур қилинг: “гулларга гул ранги”, “майсага майсанинг ранглари” қўшилган. Бу ҳолатдан ҳайрон шоира бир лаҳза чалғишдан, ҳатто киприк қоқишдан кўрқади. Бунда лаҳзанинг суврати ниҳоятда лирик, поэтик, ингичка тасвирланган. Шеър ана шундай ҳайрат ва ишқдан туғилади. Хўш, унинг умри қандай бўлсин?

*“Ҳайратимнинг умри, ишқимнинг умри,
Ўзимнинг умримдан узунроқ бўлсин!”*

Шоира инсон сифатида ўзини, кўнглини, ҳаётини ва ниҳоят, шеърларининг умрини англаган ижодкор. Тилаги, дуоסי, ният-истаги замирида шу сезим сезилиб туради. Бепоёнлик, чексизлик, кенглик орзуси – бу эрк истаги. Шу боис осмон, қуёш, ой, юлдуз, ёмғир, булутлар образига кўп мурожаат қилади. Гоҳ “осмон бутун хазинасини очиб” юборади, хазинадаги юлдуз ҳам, ой ҳам зарга ўхшатилади; булутларнинг синиқлари эса хазинадаги кумушга менгзатилади.

*“Ойнинг ҳуққасидан кумуш келтирсам,
Юлдуз тоқчасидан идиш келтирсам,
Найсон булутидан ёғиш келтирсам,
Дармон бўларманми дардларингизга?”*
“Дармон бўларманми” шеърдан.

Шеърда дармонликка доир таклиф-тавсиялар дард кўламиндек улкан, айна чоғда, ғоятда гўзал бадий образлар воситасида ўз ифодасини топгандир. “Севгимни кечага сочсайдим агар, ой қуёш бўларди, юлдуз ҳам қуёш” (“Кимни суйибман”). Мавҳумлик моддийлашиб деталашса, ишқдан олам шу зайлда ёришиб кетиши ҳам мумкин бемалол. Ижод аҳли учун тасаввур, поэтик тафаккур – хаёл кенгликлари, хаёл импульслари, хаёл кўрки, “хаёл кўзи” ниҳоятда муҳим. Хаёлчанлик, хаёлга берилиш, хаёл денгизига шўнғиш ва чўкиш – ижод аҳлига хос фазилат, албатта. Чўлпон ёзғиради: “хаёлимнинг кўзлари билан, бир гўзал ҳолатни кўриб тураман”, “лаззатга ғарқ бўлиб, ўлиб тураман”; шу гўзал ҳолатни англатиш қўлидан келмаётгани учун гўё ўз санъатидан шикоят қилиб: “Шу ожиз ҳолимда, шоирманми мен?” дейди. Аммо Чўлпон “жинни юракни” безовта қиладиган бетизгин хаёлининг ҳам, қаламининг ҳам имкониятини яхши билади. Фақат тажоҳили орифона ўзига маломат этади.

Қутлибека опа ёзади:

*Келинг, атиргулдан ясаб гулқайиқ,
Хаёл денгизида суза бошлаймиз.
Бир орол топамиз кўнгилга лойиқ,
Ичдаги дардларни изга ташлаймиз.*

“Хаёл”.

“Гулқайиқ” – гўзал ва нозик ясама; хаёл денгизига муносиб бир кема.

Ичкаридаги дард ҳам, кўнгилга мос орол ҳам, хаёл денгизи ва атиргулдан ясалган гулқайиқ ҳам – барча-барчаси метафорик табиатга эга. Сафарга шайланаётганлар ниҳоятда нозик дидли кўнгил одами, балки улар “гулми ё майсанинг адашлари” дир. Эҳтимол, дарахт унинг собит дўстидир. Нима бўлганда ҳам шеър ичкарисисидаги мулоқот шу поэтик хаёлга мос; табиат ҳодисалари билан ўйқаш:

*Булбул билан таништир,
Опа-сингил тутинай,
Оламга сўзим бўлса,
“Айт” деб ундан ўтинай.*

“Дарахт, собит дўстим...”.

Табиатга, шоирлар илҳомчиси гулу булбулларга ошно, опа-сингил тутиниш ва ўзи жим туриб улардан сўз ўтиниш – гўзал бир истак. Зотан, мумтоз шоирлар қушларни тинимсиз сўзлатган, сайратган эдилар. Қуш тилида сўз айтган эдилар. Натижада “Мантиқут тайр”, “Лисонут тайр” дек муҳташам дурдоналар дунёга келган эди.

Қутлибека опа тасвири ва тасаввуридаги инсон кўнгилида дард бор, юрт соғинчи яширин. Ватан тинчлиги, халқ саодати – бундай ҳаловатли ҳолатни кўрган кўзларда қувонч кўзёшлари сизади.

*“Кўз ёш билан келар ҳақиқий шодлик,
Йиғлаб қувонаман, халқим, бахтингдан.
Гўрўғли кўринар ҳар битта отлиқ,
Қуёшлик излайман тола ёқтингдан”.*

“Ўзбекистон” шеърдан.

Шодлик кўз ёшларини, табиийки, айна руҳий кайфиятга тушган одам теран тушунади. Қадим бир ривоятга кўра, денгиз ичида туриб сув излаган балиқлар улкан наҳанг қорнига – қуруқликка тушганда ўзини англаб етган экан. Яқин ўтмишда эркисиз муҳитда яшаб кўрганлар бугунги ҳурлик, озодлик қадрига етади. Шоира озод юрт байроғи доимо баланд, ҳур миллатнинг “ичи ҳам тоши” уйғоқ бўлишини истайди. Шеърда фахр ва ҳайбатли ва мағрур умид дарахтининг суврати акс этади... бир ўринда Фузулий ҳазратлари айтадики: “Кўзи ёшлуларнинг ҳолин на билсун мардуми ғофил”. Демак, “кўзи ёшли” бўлишда гап кўп. Ватан севгисини шоира қуйидагича баён қилади:

*Итин ҳам бировга хўрлатгим келмас,
Ажратиб севмайман йирик, майдага.
Мен шундай севгини тушунаман бас,
Қолган барча гаплар ғуйбат, майда гап.*

“Ватан бир бутундир”.

Бир маҳал Қутлибека опанинг: “Кўкка учсам, ерда қолар деб ўйлама, Суюгимдан нарвон ясаб, бородурман” (“Беморсиз” шеърідан), мисраларини ўқиб таққа тўхтадим. Суюгидан нарвон яшаш, яна кўкка қараб чиқиб бориш – ҳар ҳолда оригинал бир топилма. Агар ўша суюкни, дейлик, қобирға деб тасаввур қилсак, ташбеҳдаги картина айнан ўрнига тушади. Ҳар ҳолда шоира садоқат расмини шундай ўхшатиб чизади.

Қутлибека опа ора-орада шевадаги сўзларни жуда ўринли қўллайди. “Оғзибир элатдай зичсаф турналар, Осмонга арғимчоқ солиб қайтганда”. “Оғзибир” – маҳкам, мустаҳкам дегани. “Тангри тоғдан бошланган соғанг”. “Соға” – асос; булоқнинг, дарёнинг боши дегани. “Бирлама қилаётган мунис болалар”. Энди кўкарган ғўзани “ягонлаш” – шевада соф ўзбекча тарзида “бирлама” қилинади. Бундай ўз ўрнида ишлатилган шева сўзлари, табиийки, юлдуздай чарақлаб нур сочади; шеърни безайди.

Умуман олганда, ёниқ қалб эгаси, истеъдодли шоира Қутлибека опанинг улуғвор пафос билан йўғрилган ушбу “Қарокўзларим” шеърий гулдастаси – жаранглаб турган кўркам Сўзи шеърият муҳиблари қалбидан ўрин олади, руҳиятини юксалтиради, деб ўйлайман.

*Баҳодир КАРИМ,
филология фанлари доктори.*

ЎЗБЕКИСТОН

Озод Ўзбекистон, озод ўзбеклар
Айтсам, ҳар товшимдан сачраб чиқар чўғ.
Ҳар товши кўксимда Тангри тоғ тиклар,
Дунёда бундан-да гўзал унвон йўқ.

Фақат шу унвон деб куйса бўлади,
Фақат шу арзийди одам жонига.
Байроқ каби қадаб қўйса бўлади.
Ёлғиз шу унвонни юрак ёнига.

Кўз ёш билан келар ҳақиқий шодлик,
Йиғлаб қувонаман, халқим, бахтингдан.
Гўрўғли кўринар ҳар битта отлиқ,
Қуёшлик излайман тола ёқтингдан.

Эркининг жон сувидан ҳовучлаб олиб,
Ҳар битта ўзбекка сепгим келади.
Ўзбеклигим учун ўзгалар қолиб
Ҳатто, ўзимни ҳам ўпгим келади.

Ҳур миллат нишонда туради мудом,
Уйғоқ бўлмоғи шарт ичи ҳам тоши.
Кўзимни очиқ тут, э Қодир Худо,
Қувончдан айланиб қолмасин бошим.

Озод Ўзбекистон, озод ўзбеклар,
Ҳар товуши бир шунқор – ушлаб турар туғ.
Шунқорим, туғингни баландроқ тикла,
Дунёда бундан-да яхши унвон йўқ.

ИСТАК

Шу уйнинг устида турган байроқни
Ёғоч тутқичидан оҳиста ечиб,
Ўзимнинг қўлимга ўрнатгим келар.

Ҳумоқуш ўтирган туғромизни ҳам
Михланган тахтадан аста ажратиб,
Юрагим устига ўрнатгим келар.

Озодлик деган шу бебаҳо сўзни
Девордан беозор кўчириб олиб
Яшириб қўйсайдим кўнглим уйига.

Мумгардиш ичига киргим келади:
Ҳар ҳарфин, ҳар товшин мадҳиямизнинг
Содиқ аскар каби қўраб ўтирсам
Ёмон қарашлардан, ёмон кўзлардан.

Мен бадбин эмасман,
Шубҳачи эмас.
Фақат кутиб-кутиб топганимизни,
Фақат қонлар ютиб топганимизни
Мана бу Ёғочми, Тахтами, Девор –
Мумгардиш – бир лаҳза ғафлатда қолиб
Олдириб қўймаса дея қўрқаман.
Мен ушоқ бўлса-да,
Аёл бўлсам-да
Ўзимда тургани ишончлироқдай.

Хайратимнинг умри,
ишқимнинг умри
Ўзимнинг умримдан
узунроқ бўлсин...

* * *

Совуқдан кичрайиб қолган қуёшни
Иситгим келарди бағримга босиб,
Ҳавойи булутнинг куйдириб кўзин.

Сал ўтмай турнанинг қанотларидан
Тушиб қолар эди хушбўй бир фасл,
Қучоқлаб ялпизнинг ёқимли исин.

Куртаклар жилмая бошларди аста...
Улар бир очилиб жилмайганида
Лабида унарди ол, пушти гуллар.

Ўрикзор боғларни қилиб элаги
Қуёшнинг минг тусли шуълаларини
Сермайса заминга эларди еллар...
Баридан кетяпман...

Қадрдон қишлоқнинг яшил суврати
Кўзимдан қалбимга чўкиб кетар жим,
Энди олдимдаги узун йилларда
Қалбимга термулиб яшайди кўзим.

ОНАМ

Илиқ хотирамнинг тўлқинларидан
Мунис сувратингиз оҳиста қалқиб,
Кўзим қорасида туриб қолади.

Осмонга термулиб тўлмаган кўзларим,
Заминга термулиб тўлмаган кўзларим
Бир сизнинг чеҳрангиз билан тўлади.

Қалбдаги интизор-интизор ҳислар
Қувончим тафтида эрийди аста.
Энди қувончимни оғрита бошлар
Ҳеч чидаб бўлгусиз яна бир истак:
Қанийди, Сиз турган қорачиғимга
Интиқ лабларимни энтикиб боссам.

БУ ОҚШОМ

Сўйлашоқчи эдик олис тонггача,
Ёғдули кенг туннинг қўйнида юриб,
Қайдандир ҳувиллаб келди-ю, бўрон
Кўкдан юлдузларни ташлади юлиб,
Юлдузлар адашиб кетдилар изсиз
поёнсиз кечанинг бағрида.
Дўстим, сўйлашмоқчи эдик ахир биз
қалбнинг шодлигига айланган,
қалбнинг оғриғига айланган
Дунёнинг қувончи, дарди ҳақида.
«Сўзлашамиз» дедим, чунки луғатдан
«Ҳислашамиз» деган сўз тополмадим.
Юр, кетдик, ўрганиб қолмайлик сира
Қайтишга истакнинг остонасидан.
Бир тўйиб қувониб, тўйиб қуяйлик,
Дунёдан тўкилган улкан туйғуни
Пичирлашдан не наф тор хоналарда?
Маили, бўронники бўлсин бу кеча,
У сиққан жойларга сиғамиз, бешак.
Ваҳима демагин, чўчима ҳеч ҳам,
Зулумот бир чақа. Бу – буюк оқшом.
Фақатгина, дўстим, ойдин йўлларда
Бўм-бўш юрак билан судралмоқ – даҳшат.

ҚИШЛОҚҚА ҚАЙТИШ

Қишлоғим боғ бўлиб кўринди
Узоқдан – оппоқ ранг, пушти ранг.
Гуллабдими бу баҳор энди
Уйлар, қуруқ симёғочлар ҳам...

Тезлайман, югуриб чиқар сой.
Тўлқинлари – тўйга шайланиб
Оппоқ, пушти кийган гулчиroy
Сув-да кетган гулга айланиб...

Дарахтзордан куй учар – дилбар,
Қушлар ўзи қайдадир, қайда?
Новдаларда маржондай гуллар,
Қуш ҳам гулми бу ёруғ ойда...

Қучоқ очиб чиқар даладан
Ҳозир менинг ўртоқ қизларим
Гул бўлишса кошки улар ҳам,
Ним пушти, оқ бўлса юзлари.

Гул бўлишса кошки улар ҳам!

* * *

Февралга сочилиб қолди сукунат,
Дарёлар бағрига қуюлди қўшиқ.
Тоғларга ёйилиб кетди лолалар
Чўққилар бошига қўнгандай уфқ.

Зангори кенгликлар сайёҳи – Қуёш
Ерни нур қўлида силай бошлади.
Бир фасл қўшиғин асраган боғлар
Булбулнинг тилида куйлай бошлади.

Ширинлашиб кетди ҳавонинг ҳиди,
Улкан туйғулардан жоним суюнар.
Қиш. Сокин хонамда ўйлаган ўйим,
Орзуйим ўзимга кичик туюлар,

Кўряпман: мовий кўк, алвон уфқлар,
Бу кунлар кўпларнинг юрагида бор.
Энг буюк орзулар яшасин, дея
Қалбларни улғайтиб юборди баҳор.

БАҲОРНИНГ БИР КУНИ

Чақмоқ булутларни тилиб юборди:
Ёмғир минг шодали марварид каби
Ярқираб-ярқираб тўкилди.
...Кейин кечки шамол сайрга чиқди:
Дарахтдан тўкилган марваридларни
Олиб бермоқ учун ўтлар эгилди.
Қуёш бир қизараб, ботди қайтадан,
Унинг ташрифидан суюнганданми,
Уфқ бирданига қизариб кетди.
...Кейин бўшаб қолди қумролранг осмон,
Учқур қушчалар ҳам секин айланиб,
Ёмғир ҳиди тўлган боғларга ўтди.
Ой чиқди, юлдузлар чиқдилар секин,
Анҳор тўлқинига ўтқазиб оқди
Чўктириб юбормай улар сувратин.
Ойдан-да ёруғроқ баланд ўриклар
Тутиб бир-бирининг сергул шохини
Боққа киргизмади туннинг зулматин.
Тун кетди, тонг келди ранглар кўтариб,
Кундузни ясатиб юборди беҳад
Тонгдан бўёқ олган гулларнинг бари.
Шунчалар улўғвор, гўзал яшашни
Бировдан ўрганмай, қандай биларкин
Табиатнинг доно фуқаролари...

* * *

Шамолнинг қаноти ёйилиб кетиб,
Ёмғирнинг майин ва узун тўрига
Бехосдан урилиб, ўзиб ташлади.
Булутлар безовта туришди лаҳза,
Қайтадан ёғишга келмай мадори
Осмон қирғоғига силжий бошлади.
Димиққан камалак отилиб чиқиб,
Қувончдан самонинг белидан қучди.
Ва кўкнинг эгаси – қуёш кўрингач,
Ийманди шекилли, сирғалиб тушди.
Заминга қўшилиб кетди камалак,
Гулларга гул ранги қўшилди,
Майсага майсанинг ранглари,
Рангин кенгликларнинг тиниқ чиройи
Қуюқлашиб борар нур ўпган сари.
Нигоҳимни қуйиб юбормас борлиқ,
Вужудим ишқ, билан, ҳайрат билан маст,
Мен ҳайрон қолгудай кучлиман бу дам,
Киприк қоқишдаги ўтган ним лаҳза
Кучимдан ушатиб оладигандай
Кипригим қоқишдан қўрқаман бирам,
Кимга ёлворишим, эҳ, билсам эди,
Ялинган бўлардим минг бора, сўзсиз:
Ҳайратимнинг умри, ишқимнинг умри
Ўзимнинг умримдан узунроқ бўлсин!

ҚУВОНЧ

Тоғлар елкасига сиғмаган ирмоқ
Сасидан сукунат эшиги синди.
Рангин чечакларга айланди тупроқ,
Заминнинг чиройи энди билинди.

Қуёшники бўлди бепоён само,
Нурларнинг йўллари узайди.
Орзули-ҳавасли кунлар беором
Новдаларни гуллар билан безайди.

Илдизидан бошлаб учига қадар
Гулга тўлиб кетди оғочлар жисми.
Боғларда адашиб қолда шабада,
Рангидан мастми ё бўйидан мастми?

Офтобнинг анҳорга чизган нақшини
Мажнунтол кун бўйи кўриб тўймайди.
Юксақда куйламоқ шунча яхшими,
Одамлардан кўпроқ қушлар куйлайди.

Яна ўз ранглари қайтган бағрингда,
Юртим, кўнглим тўлиб юриб қувондим,
Яна куз заҳмати, қишнинг заҳридан
Омон чиққанингни кўриб қувондим.

* * *

Шу кунлар ҳар тонгда нам булутларга
Юқади қуёшдан сачраб кетган ранг.
Шуълалар қуюлиб тургандай туюлар
Кейин булутларнинг қатларидан ҳам.

Шу кунлар
Шабнам шабнам бўлиб яшамас узоқ,
Офтоб толасига айланиб кетади.
Кейин танасида ҳарорат сезиб,
Майсалар титроқдан тўхтади,
Ўрикнинг ўриклиги билинмай қолади.
Билинмас бодомнинг бодом экани,
Улар баланд-баланд гулга ўхшайди.

Шу кунлар
Бир бор гулламаган тераклардан ҳам,
Бир бор гулламаган гиёҳлардан ҳам
Гулларнинг нафаси келади.

Эҳ, шунда
Қуёшу самонинг бири-бирини
Соғиниб яшаган чоғлари тугаб,
Висоли бошланган фаслларда ҳам
Фақатгина севги туйғуси билан
Яшай олмаслигинг алам қилади.

* * *

Осмон бутун хазинасин очиб юборди:
Юлдузлар – зар, ҳилол ҳам зар,
булутларнинг синиқлари – синган кумушлар,
Бирданига бойиб кетди тун.
Қоронғулик гавдасини кўтара олмай,
Дарахларнинг оёғига узала тушди.
Ер, самонинг ёғдусидан қамашдимикин –
Симёғочнинг чироқлари кўзин юмишди.
Оппоқ-оппоқ тўлишаётган ўрикзорлар жим,
Еллар унга тегинмоққа қилолмас журъат,
Ой, юлдузнинг сувратини кўксига босган
Анҳор-анҳор сувларгина ҳансираар фақат.
Олтин тасма каби ётар узун сўқмоқлар...
Юролмайман! Ўсгин ўтлар бағрига сингдим.
Ўтлар нам, салқин...
Шунчалар кўп гўзалликка чидай олмасдан
Мендан ҳам олдин
Тўйиб-тўйиб йиғлаганга ўхшайди кимдир.

ЁМҒИР ТИНДИ...

Шамолнинг йўллари кетди очилиб,
Юпқарган, тилларанг баргларни
Шамол этагига тўка бошлади
Дарахтлар шохига осилиб.
Дарахтлар асабий қалтирар...
Ўзини ҳар томон ташлаб япроқлар
Шамолнинг этагин йиртиб юборар
Ва ернинг юзига қолар сочилиб.
Энди телбаланиб югурар шамол.
Гуллар қучоқлайди бири-бирини,
Ёғочлар бақувват елкаларига
Суянган тоқларни асрайди.
Қорамтар кўлмақдан учган томчилар
Қайтадан тупроққа сакрайди.
Қирғоқлар ушлайди безовта сувни,
Озғингина ўтлар бош чайқар беҳол.
Охир ҳеч нарсани олиб кетолмай
Тентираб-тентираб ўлади шамол.
Жоним дарахтларим, япроғим, гулим,
Юксаклардан келган азизим, ёмғир,
Мовий баҳорларда, чўғли ёзларда
Фақат чиройли деб севганим учун
Тиз чўкиб узрлар сўрайман ҳозир.

* * *

Кенгайиб кетади бирдан юрагим,
Далалар – қаноти оппоқ қушчалар.
Кўксим поёни йўқ осмон бўлгудай
Агар шу қушчалар менга учсалар...

Йўқ, улар туришар момиқ патини
Шабаданинг ипак бағрига тутиб.
Улар туришади чайир, қадоқли,
Севувчан, қадрдон қўлларни кутиб.

Нафис сийпадини қўйиб гоҳида
Еллар ҳам орқага учади бир зум.
Олтин чодирда боғлар ичидан
Кўтариб қайтади олмалар исин.

Атлас майсазорга белбоғ анҳорда
Осмоннинг парчаси чўмилиб юрар.
Бу бекам сувратни синдирмайин деб
Сувлар майинлашиб секин шилдирар.

Олисдан васлига қонмади чоғи
Зар кўйлакли уфқни судраб берига,
Сузук қўзларини заминдан ўзмай
Қуёш тушиб келар кўкнинг белига.

Қишлоқда кезаман...
Қувониб кетаман, қалбим кенглиги
Улкан ифтихордан тўлиб олгандай.
Ахир, назаримда, энг чиройли куз
Бизнинг далаларга келиб қолгандай.

КУЗНИНГ СОКИНЛИГИ...

Сорияга

Кузнинг сокинлиги титратар эмиш
Баҳордан туғилган туғён, ҳиссингни...
Қарагин,
Осмон яқинлашди нигоҳимизга,
Қуёшга тўйгунча термулиш мумкин,
Нурлари оғритмас кўзингни.
Қўнғироқ мавжларин ёйиб юборган
Анҳорлар шу қадар тиниқки,
Бағрига беркитгинг келар ўзингни.
Дарахтларнинг бағри бўшаса, нима,
Япроқлар ётибди, ана, жилмайиб,
Қуёшдан узилган парчалар каби.
Қўлларим теккизсам куйдирар, дея
Ишона бошлайман гоҳида ўзим,
Олов рангидаги баргларнинг тафти.
Ҳа, гуллар юртида гул тансиқ бир оз,
Нечоғлик суюкли бўлмасин бизга
Бир баҳор бир фасл яшайди фақат.
Лекин омон бўлса офтоб ва замин,
Чиройга чанқоқлик сўнмаса қалбда,
Ўзалликсиз қўймас, ахир табиат.
Ҳозир ҳам қорайган тупроқдан тортиб,
Анорнинг гулидай шафаққа қадар
Кўтариб юрмоқни истайман бирам
Кўзларим қораси – иккита чўғда.
Сен эса куйиниб юрибсан, дўстим,
Ўёки шу улкан қуёш остида
Чиндан қийналишга, азобланишга
Либослари майин ва тиниқ кузнинг
Келишидан ўзга бирор дард йўқдай.

ХАТДАН СЎНГ

*«Уйга қайт, болам»,
Онам шундай деб ёзибдилар*

Бугун ярқираган менинг пешонам,
Юрибсиз саломат ва тетик.
Соғинч икки қўллаб бўғиб турган дам
Бир варақ хатингиз келди-ку етиб.
Қайтсам, қайтар жойим ана кўзимда:
Мақтаб. Деразага энгашган толлар..
Бир тўда болакай доим изимда,
Ичимга ўтказмас совуқ шамоллар.
Синфхона. Сал илиқ печга суюниб,
Бобурдан ўқийман. Байт сачратар ўт.
Болалар кўзида гоҳ яшин ёниб,
Гоҳ қалқиб кетади бир парча булут.
Сўнг лойли сўқмоқдан уйга қайтаман,
Музларнинг остидан жилмаяр сувлар.
Тўнган дарахтларга таскин айтаман.
Таниб, шохчаларин силкитиб улар,
Чироғи бор бўлса, бахтиёрдир тун,
Офтоби бор бўлса – бахтиёр осмон,
Улардан бахтлиман уйга қайтган кун,
Ахир, уйимизда Сиз бор, онажон.
Баҳор олиб кетар бир саҳар уйдан,
Экамиз. Қараймиз, сўнгра терамиз.
Кимлардир соатлар измида юрса,
Биз пахта измида юрамиз.
Заҳматдан қўрқдинг деб ўйламанг, хато,
Қўлларим ҳали ҳам эмасдир майин.
Тиканга ўрганган оёғим, ҳатто
Барибир, мен бугун қайтмоғим қийин.

Бу кунлар Сиз учун оддий кунлардир,
Қишлоқ – боболардан қолган қутлуғ из.
Менга у қоронғу-ёруғ дунёда
Жаранглаб туришга арзийдиган Сўз.
Сўз менга – паридай ясанган кўклам,
Ўзалар сиғишмай ётган далалар.
Салқин ер устига ўтириб чўкка
Бирлама қилётган мунис болалар.
Сўз менга ўрикли, олмали ёзлар,
Юлдуз шуъласида сув тутган эркак.
Зилдай кетмони бор маъсума қизлар,
Тутлар паноҳида ухлаган гўдак.
Сўз менга қишлоқнинг олтин кузи ҳам,
Фармонлар, жавоблар, армон, хаёллар.
Булутдай оқарган ўза устига –
Энгашган булутдай соқолли чоллар.
Бу сўзлар оғриғи қалбим тилади,
Ўтли ҳасратлари ёқади ёмон.
Овозим етганда айтгим келади,
Айтмасам, ўламан, онажон.
Бугун ярқираган менинг пешонам,
Юрибсиз саломат ва тетик.
Соғинч икки қўллаб бўғиб турган дам
Бир варақ хатингиз келди-ку етиб.

УЗУН КУНДУЗЛАР

Кўклиги тўкилган ўт-ўланларни
Шабнам ҳар саҳарда бир чайиб қўяр.
Қуёш пастроқ тушиб нур қўлларида
Уларни ўзининг рангига бўяр.

Ҳавони мусаффо этмоқ учунми –
Аямай атрини сепар райҳонлар.
Баҳор, ёз авжини хўп олиб энди
Майин пардаларда куйлар анҳорлар.

Жилмайиб-жилмайиб очилар гуллар,
Улар очилганда очилади кун.
Марғилон қизлари кокилларидай
Мажнунтол сочлари шунча кўп, узун.

Боғлар бадавлатдир, бойлиги сиғмай
Пахса деворлардан ошиб ўтади.
Дарахтлар етилган меваларини
Энг олдин тупроққа ҳадя этади.

Дамлар бир-биридан сулув, мунаввар –
Ўзбекистон айни оромгоҳ кезлар,
Пахталар очилиб юборар қийғос,
Бошланар серташвиш, узун кундузлар.

ҚУТЛОВ

Сувлар ҳали сахий: оқар шарқираб,
Майсаларни яшил асрамоқ учун.
Қуёш ҳали сахий: ўтли, ярқироқ,
Ёнига булутлар келолмас чўчиб.
Бу сахий дамларнинг умрини берсин,
Юртим, янги кузинг муборак бўлсин!

Пахталар очилди юлдуз шаклида,
Лекин юлдузлардан кўпроқдир улар.
Ширин меваларинг ҳаққи, ҳурмати
Баланд оғочлар ҳам пастроқ эгилар.
Далаларинг тўлсин, боғларинг тўлсин.
Юртим, янги кузинг муборак бўлсин!

«Пахтага!» Сўзларнинг ичида бу сўз
Бир кунда шоҳ бўлиб сайланиб олди.
Шу шоҳ амри балан тунлар қисқариб,
Болалар каттага айланиб қолди.
Фидойи бу жонлар ёдингда турсин,
Юртим, янги кузинг муборак бўлсин!

Дўстларинг келишди узоқ-яқиндан,
Тилларида олқиш, кўзида ҳайрат.
Машаққатинг қўшиқ этиб айтишди,
Дастурхонинг узра қилишди байрам.
Табиат ўзингга куч-қудрат берсин,
Юртим, янги кузинг муборак бўлсин.

Қораяр чехралар, қораяр қўллар,
Қорайгани сайин бепоён майдон.
Энди то қишгача олис манзилга
Оппоқ пахталаринг ташийди карвон.
Кўпга бир берганинг минг бўлиб келсин,
Юртим, янги кузинг муборак бўлсин!

* * *

Кундузнинг киприги аста ажралди,
Юлдузлар ўралда тонг кумушига.
Шабнамли дарахтлар ярқираб кетди,
Тилло кўйлак кийган фасл оғушида.

Салқин шабадалар исир лаҳзада,
Борлиқ турар қуёш рангида ёниб.
Осмон ҳам, замин ҳам бир рангга кирган,
Офтоб қайдалигин билмайсан аниқ.

Ўзбекистон кузин кўркини қўриб.
Бирдан қуёшланар менинг ҳам кўзим.
Болалик йиллардан таниш деҳқонда
Нигоҳларим тўхтаб қолади шу зум.

Ота кетиб борар, қадами вазмин,
Норғул жуссалари кичрайиб қолган.
Унинг ёнидаги далалар узун,
Далалар бағри бут... далалар улкан...

КЕЛИНОЙИЖОН

Айни туш чоғи-ку, келинойижон,
Қуёш ўз ўтидан беҳол бўлган пайт.
Сен эса пахта деб юрибсан ҳамон
Қовжироқ лабларинг шивирлаб бир байт
Балки бу байтинг ҳам пахта хақдадир,
Сенинг тилинг билан дилинг бир ахир.
Келинойижон,

Пешонангга қалқир реза-реза тер,
Нам рўмолчанг билан сидириб қўймай
Ерларнинг дардига суртмоқчимисан,
Ўза баргидаги ёзнинг гардини
На ёмғир, на сувга раво кўрмасдан
Манглайинг терида артмоқчимисан?
Келинойижон,

Кундай эгиласан ўза устига.
Осмоннинг олови оз туюлдими?
Тафтингни далага ўтказмоқчисан,
Янглишдим, меҳрга тўла қалбингни
Иккинчи қуёш деб тутқазмоқчисан.
Келинойижон,

Элга оқ кийгизиш йўлида юрган
Кўзимга гўзаллик илоҳасисан,
Ҳамма хушрўйлардан хушрўйим менинг.
Сен шунча юксаксан, минг пардоз билан
Дунё гўзалларин етмагай бўйи.

Дунёда муҳаббатдан
йироқ хисларнинг,
йироқ туйғуларнинг
ўлани яхши

* * *

“Бугун қандай кун?” дея сўрайсиз мендан.
Билмадим.

Сизни танимасдан олдин кунларнинг
Узун-узун номи бор эди, аниқ.
Энди бу номларни унутиб қўйдим,
Энди Яхши Кунлар ҳамма-ҳаммаси.

БИЛМАГАН ЭКАНМАН

Билмаган эканман симларни...
Сасингиз келтирди. Мен билдим:
Хушдарак бўларкан бу симлар.
Қуёшли кунлари тепамда
Камалак бўларкан бу симлар.
Қалдирғоч беҳато тизилса,
Кўзмунчоқ бўларкан бу симлар.
Шабада торларин чертганда,
Хушчақчақ бўларкан бу симлар,
Билмаган эканман қоғозни...
Хатингиз келтирди. Мен билдим:
Бахт-иқбол бўларкан бу қоғоз.
Кўнглимнинг кечасин ёритар
Бир ҳилол бўларкан бу қоғоз.
Сўзингиз суврати бинафша,
Бинафшазор бўларкан қоғоз.
Дил куйганда, кўз билан кирсанг,
Салқин диёр бўларкан қоғоз.
Билмаган эканман мўъжизаларни...

* * *

Гуллардай тилсиз бўлиб уйғонгим келар
шу тонгда сиз учун.

Гуллардай кучсиз бўлиб уйғонгим келар
шу тонгда шу учун.

Лекин ундан ҳам олдин,

бундан ҳам олдин

Гуллардай чиройли бўлиб уйғонгим
келар шу тонгда, сиз учун.

* * *

Эшиқдан кирасиз,

Кўларим лаҳзада бу хушхабарни

Бүтүн вужудимга юборар ёйиб.

Бирдан чиннигуллар ўстиргим келар,

Ҳаммага қарагим келар жилмайиб.

Чиройли сўзлайман, иссиқ сўзлайман,

Дарахтлардай баланд сезаман ўзим.

Энг яхши одамга айланиб қоламан

Сиз мени кўргани келган кун.

* * *

Кўзингизда ташвиш суврати, нечун,
Нечун сўзларингиз кучсиз, шикаста?
Менга ишончингиз эмасми бутун,
Ёлғон бахт кўнглингиз этганми зада?
Ёлғизга қийинроқ кечар бу пайтлар,
Меҳримга суюниб қаддингиз ростланг.
Кетган орзуларни чақиринг, қайтар,
Мен ёлғон эмасман, мен чинман, ростман!

ҚЎШИҚДАН СЎНГ...

*Қаро кўзим, келу мардумлиғ эмди фан қилғил,
Кўзим қаросида мардум киби ватан қилғил.*

Навоий

Қўшиғинг даврада айланиб юрган
Бепарво кулгилар, майда гапларни
Лаҳзада куйдириб ташлади.
Ҳамма юрагини сезяпти танҳо.
Гўё вужудида
Бошқа ҳеч нарсаси йўққа ўхшайди.
Бир давра одамлар ўрнига
Бир давра юраклар қолгандай бунда.

Узоқлаб кетишидан қўрқарлар энди,
Узоқлаб кетишидан қўрқарлар бирам
Бу дамнинг ҳаяжон, ёниши.
Муҳаббат ўхшаса шу қўшиқларга
Дунёда муҳаббатдан йироқ ҳисларнинг,
Йироқ туйғуларнинг ўлгани яхши!

* * *

Дунё шу кеч турланди
Қор гуллари ичинди.
Мен ўзгардим – ҳурландим
Бир ўт ёнди ичимда.
Истак илкимдан тутди,
Эшик очди саккиз ёқ.
Кўзларимдан боғ ўтди –
Кимсасиз боғ – кумуш боғ.
Кумушда кумуш бўлдим,
Вужуд ердан узилди.
Хаёл бўлдим, қуш бўлдим,
Киприкка ёш тизилди.
Қўй, тилим, айтма сўзим,
Куюк сўзим найларда.
Эҳ, сиз бормисиз сизим,
Сиз юрасиз, қайларда?!

МЕН СИЗНИ КУТАЯПМАН

Вужуди тош бўлиб ётган тоғларнинг
Баҳорни соғиниб кутгани ёлғон!
Барибир келди-ку баҳори,
Тошлар гулхонага айланиб қолди.

Изида муз бўлиб қотган тўлқинлар
Қуёшни соғиниб кутгани ёлғон!
Барибир қуёши ёниб бошида,
Музлар шўх дарёга айланиб қолди.

Қора аёзларга чулғанган шамол,
Муаттар гулларни кутмайди ахир,
Барибир гуллари очилиб қийғос,
Бағрига сочилиб райҳонлар иси,
Шамол хуш сабога айланиб қолди.

Бахтиёр висоллар бағрида туриб,
Узун, тор бир йўлга сиғинаман жим,
Узун тор бир йўлга термуламан жим.
Келса ҳам кутмаган, соғинмагани
Менинг чор атрофим мўъжиза нечун?

Шунча кеч қолдингиз... чарчар кўзларим,
Чарчайди юрагим, чарчар чидадим.
Ўзимни унутиб, бор шодликларга
Кўмилиб қувонгим келади, нетай,
Сизсиз қувонмоққа етмаса кучим...
Мен Сизни кутаяпман.

ШУЛ КЕЧА...

Кўйлақларим оғир – қийгим келади,
Қушларнинг қўйлагин кийгим келади,

Муҳаббат кўнгилга келган шул кеча.

Шоҳ Машрабнинг ўтлиғ сўзларин ичсам,
Юксиз руҳим билан кўкларга учсам,

Муҳаббат кўнгилга келган шул кеча.

Юлдузлар учига тегиб, тилиниб,
Ҳижжалаб ўргансам қадим тилимни,

Муҳаббат кўнгилга келган шул кеча.

Ойнинг ўнг ёнина сайлансам эди,
Севдигим бошидан айлансам эди,

Муҳаббат кўнгилга келган шул кеча.

Уёқ ҳам кўк билан бир боғлансалар,
Ойнинг нурлариннан яроғлансалар,

Муҳаббат кўнгилга келган шул кеча.

ДИЙДОР ШЕЪРИ

Булут ташлаган қорлар оғочда чечак бўлди.
Чечакларни тақиниб, оғоч келинчак бўлди,
Хазон оқ этак бўлди, боғлар оқ эртак бўлди,
Мухаббат – ёлғиз қувонч, ҳасрат деган ёлғончи.

Осмонга кўзгу бўлди аёз ясаган музлар,
Сайхонликда қарғалар-кўлда сузмиш қундузлар.
Гўё Ҳасан – Ҳусандек чопар кеча-кундузлар.
Мухаббат – ёлғиз қувонч, ҳасрат деган ёлғончи.

Қуёшнинг нури юққан булутлар нўмон бўлди,
Қорнинг юмшоқ нафаси сут рангли туман бўлди.
Туманларга қўшилиб, тиканлар суман бўлди,
Мухаббат – ёлғиз қувонч, ҳасрат деган ёлғончи

Қароғимда айланган инжудир томчи эмас,
Сочим кўнглим элчиси, елга арғамчи эмас,
Кўнглим – севгидир ишон, бир ул алдамчи эмас,
Мухаббат – ёлғиз қувонч, ҳасрат деган ёлғончи!

АЗИЗИМ, МЕНИ ҚИЗҒОН!

Мен шунчаки ой эмас,
Булутдан чиққан ойман.
Мен шунчаки қуш эмас,
Патлари гүл хумойман,
Азизим, мени қизғон!

Булбул кўзидан томган
Бир томчи шабнамдирман.
Қийналиб ёнаётган
Шамолдаги шамдирман,
Азизим, мени қизғон!

Биргина лаҳзаман мен,
Биргина нафасман хуш.
Сен кўрган бари тушлар
Ичра ширин, ёруғ туш,
Азизим, мени қизғон!

Ёмғирдаги чўғдирман,
Нишондаги туғдирман.
Сен қизғонсанг борман мен,
Қизғонмасанг, йўқдирман,
Азизим, мени қизғон!

СИЗ

Ганжи руҳим асраб юрдим жим,
Ўзим бўлиб ўзимга соқчи.
Лекин қилди шафқатсиз ҳужум,
Кунлар – ўғри, ойлар – қароқчи.

Ва уларга ем бўлиб кетди
Тангри берган ўтлиғ ҳисларим.
Менга қаттиқ совуқлар ўтди.
Бир чўғчалик меҳр истадим.

Пойтахт – зўри борга меҳрибон,
Пойтахт зари борга ҳотам, кенг.
Кимки бўлса ғариб, яримжон,
Қадри қора қумурсқага тенг.

Мендайлар гард (ёлғондан не наф)
Зўру зарнинг ўкчаларида.
Шу қонунга ён бердим йиғлаб
Тош шаҳарнинг кўчаларида.

Шу дам мендан топдингиз огоҳ,
(Мен шу дамнинг бўлай чўриси).
Малҳам берди оғритган Оллоҳ,
Қочди ғамнинг ёвуз бўриси.

Сиздан қуёш тушди қишимга
Шунча иссиқ музофотсиз сиз.
Йўқ, йўқ барча йўқотмишимга
Толе берган мукофотсиз сиз.

ЮПАНЧ

Эшикни ёпасиз, ҳабибим,
Йўқ, олам афтини ёпасиз.
Сиз менинг ишонган табибим,
Узук томирларим топасиз.

Қизариб, қизийман лаҳзада,
Умид куртакларим бўртади.
Фақат биз тушунар лаҳжада
Қувончлар шивирлар ўртада.

Ўзимдан баландлаб кетаман,
Кўнглим йўлкўрсатгич девона.
Дунёни қайғуриб нетаман,
Дунёки – ғалати, бегона.

Йиғилиб, лабимга келар жон,
Товуши адашар сўзимнинг.
Ўзгача ҳолатга ҳеч қачон
Мен бергим келмайди ўзимни.

Эшикни ёпасиз, ҳабибим,
Йўқ, олам афтини ёпасиз.
Сиз борсиз, кетмасман, табибим,
Кетсам, севиб-севиб топасиз.

КЕЛИНГ, ЖОН

Ўртамизга ёқиб умид шамини,
Таскин билан бутлаб дунё камини,
Ишқ билан қайтариб ғусса дамини
Келинг, жон, бир тоза суҳбат қуроли.

Мен сизни Ҳумодан тушган патим дей,
Нозларим кўтаргич заранг катим дей,
Дил дардимни тиккич тилло қатим дей,
Келинг, жон, бир тоза суҳбат қуроли.

Жаннат бўйин тўккан жамбилим, денг, сиз,
Сайраб-сайраб ўпган булбулим, денг, сиз,
Тиззамга тиз чўккан сумбулим, денг, сиз.
Келинг, жон, бир тоза суҳбат қуроли.

Роҳат қўрғонимнинг синчисиз, дей мен,
Чайқалгич уммоним тинчисиз, дей мен,
Мулкимнинг сотилмас ганжисиз, дей мен.
Келинг, жон, бир тоза суҳбат қуроли.

Лабларида ғунча ундиргувчим, денг,
Ғам лашкари босса, синдиргувчим, денг,
Ялиниб амрига кўндирувчим, денг,
Келинг, жон, бир тоза суҳбат қуроли.

Кўнглимиз ойларда, овоз найдадир,
Бугунги бу жунун эрта қайдадир,
Ҳарна дунёлари ишқдан майдадир,
Келинг, жон, бир тоза суҳбат қуроли.

ХАЁЛ

Келинг, атиргулдан ясаб гулқайиқ,
Хаёл денгизида суза бошлаймиз.
Бир орол топамиз кўнгилга лойиқ,
Ичдаги дардларни изга ташлаймиз.

Гоҳ “Гулёр”, гоҳ “Гиря” – қўшиқ қиламиз,
Япроқ лаҳжасида, қуш лаҳжасида.
Юракларни фонус қилиб илаамиз,
Юлдуз токчасига, ой токчасига.

Ёмғир ювар икков солган изларни,
Бир Оллоҳ хабардор бўлар бизлардан.
“Ишқ” дан бошқа барча билган сўзларни
Ўчириб ташлаймиз луғатимиздан

Энди қўлимизда ёлғон қарсак йўқ,
Кўнгил қабармайди уни чалсак, йўқ.
Сохта навозиш йўқ овозимизда,
Қуллик, хушомад йўқ тавоземизда.

Бунча бахтни бирдан кўтармоқ оғир,
Эҳтимол, салгина йиғлаб олармиз.
Бироқ шу бахт ичра, азизим, ахир,
Ўзимизни яна севиб қолармиз.

Келинг, атиргулдан ясаб гулқайиқ,
Хаёл денгизида суза бошлаймиз.

СЕВИШИБ ЮРИБМИЗ

Севишиб юрибмиз шу ёшга кириб,
Зиёрат этайлик бир-биримизни.
Кўз ичда учрашиб, кўз ичда кулиб,
Муборак этайлик бир-биримизни.

Севгили кунлар бой: нуқра, зарлидир,
Хушсийрат, хушсуврат, хушхунарлидир.
Жон деб азобларин жонга босамиз,
Ахир, азоблари тушунарлидир.

“Оҳ” десак, “оҳ”лари шу қадар яхши,
Лабда титроқлари шу қадар яхши.
Бир Ҳаққа соғиниб хатлар ёзамиз,
Ўзимиз булбулмиз, ўзимиз бахши.

Тупроқдан бир дона гул сўронурмиз,
Осмондан бир ҳовуч нур сўронурмиз,
Ўзидан сўрасак, тушармиз чўкка,
Бандасидан эса ҳур сўронурмиз.

Боғларда зоғ деманг, зоғлар кетмайди,
Юракда доғ деманг, доғлар кетмайди.
Севдим денг, севдим денг, севдим денг
фақат,
Дунёда ҳеч бир сўз унга етмайди.

Севишиб юрибмиз шу ёшга кириб...

БЕМОРСИЗ...

Кумушланган сочларингни силайман мен
Кунда беш бор омонлигинг тилайман мен
Юраккинам ғалвирланди – дард тутмайди,
Сўзласам ҳам, тингласам ҳам йиғлайман мен
Кўзмунчоғим кўзикдими – узилдими,
Юртнинг юки яна сенга сезилдими,
Суюкларинг синган эди шу юклардан,
Рух қушингнинг қаноти ҳам эзилдими?
Ёнган жонга янги ёниқ ўт илашди,
Юрагимнинг уришлари секинлашди.
Бу дунёда кўрган бахтим шу эканми,
Наҳот, видо соатлари яқинлашди?
Худойимга исёним йўқ, бўйсинаман,
Фақат юрак ёмон оғрир, ўйсинаман,
Гўдақларим ёзғитдаги ризқин терар,
Не бўлари менга бўлар, мен синаман.
Ҳақ олдига жоним қўйиб, жонинг тилай,
Сўзу сасим етгунича нолиш қилай,
“Ажал билан олиш қилу енгсанг, сенга” –
Ҳақдан шундай амр бўлса, олиш қилай.
Ажал енгса, икки юзи қорадирман,
Йўқлаб-йўқлаб қора тошни ёрадирман,
Кўкка учсам, ерда қолар деб ўйлама,
Суюгимдан нарвон ясаб, бородурман.
Кумушланган сочларингни силайман мен...

ҚАЛБГА ЯНА ИСТАКЛАР ТҮЛДИ

Тилимланди. Ой яна тўлди
Не савдолар кўрди ҳар тилим.
Қалбимда кўп истаклар ўлди,
Мени қаттиқ севгин, севгилим!

Баҳор тутиб яшил байроқлар
Тикланишга чорлар улусни.
Қарсиллатиб ёзар чақмоқлар
Булут шунча гизлаган сўзни.

Қушга ҳавас, қушга тақлидан
Болакайлар чопар тўрт ёнга.
Юракларин варрак шаклида
Етказмоқчи бўлар осмонга.

Ҳамма ушлар умид баридан,
Ҳамма бахтли бўлгиси келар.
Ишқнинг баланд гулханларидан
Бахтнинг аниқ белгиси келар.

Қалбга яна истаклар тўлди,
Жуда қаттиқ севгин, севгилим.
Тўққизта гул кун кўрмай ўлди,
Титраб турар энг сўнги гулим.

Шуркистоним қайта
ўзимга келди

ОЗОДЛИК

Ожизларнинг “оҳ”исан,
Кўнглинда титроғисан.
Ботирларнинг яқини –
Айрилмас ўртоғисан.

Қоронғулик чоҳисан,
Ёруғликнинг моҳисан.
Сўзликдаги сўзларнинг –
Уйғоғи, огоҳисан.

Огоҳларнинг тоғисан,
Тоғларнинг-да тоқисан.
Оллоҳ суйиб яратган
Яралмишлар шоҳисан.

ОТА ТУРКИСТОНИМ

Бизга ўт билинди: ёниб уйғондик,
Ўтда ёруғлик бор – ёнса ёнар жон,
Бирдан тикка турдик – сенга ишондик,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.

Букчайиб юрганни билар бир тупроқ,
Тикка турганларни танир тўрт томон
Қуёш нурларига боғландик кўпроқ,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.

Баландлай бошладик – умидлар яшил,
Чин ҳурлик истаги яна бир имкон.
Сен “болам” деб турсанг юкимиз енгил,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.

Юксақдан қарасак – кўринди бари
Ким дўсти жигаржон, ким дўсти ёлғон.
Билгичмиз биз сени англаган сари,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.

Жаҳолат, қўрқоқлик, ғофиллик, ҳасад –
Қайси ёв кул бўлмас Ишқ бўлса гулхан.
Ишқингсиз бечора қолдирма фақат,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.

Ҳурлик, қуллик аро ташласа тақдир,
Сенинг буюк ишқинг яроғ ҳам қалқон.
Ишқнинг енгилганин ким кўрмиш, ахир,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.

...Баландлаб борамиз, ишончлар яшил,
Сўзлаша бошлайди биз билан осмон.
Демак, узоқ эмас энг тоза манзил,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.

Минг шукур, ўзингсан карвону черик,
Минг шукур, ўзингсан сардору сарбон.
Бир бўлсак, бор бўлсак озодлик тирик,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.

ЮРАГИМ ШАМ БЎЛИБ ЎЗИМГА КЕЛДИ

Кунни сеза бошлар қорағичларим,
Тонгнинг нафаслари юзимга келди.

Тонгда тунларимни ёдламай десам,
Ёдим ёнбошимга, изимга келди.

Англадим: номуснинг қотили – қуллик,
Кўрдим: тожли бошлар таъзимга келди.

Булбулларим ўлди чаманзорларда
Булбуллик мақоми чўғзимга келди.

Ҳақоратлар едим таҳқир, ҳақорат –
Тирноғимдан тортиб бўғзимга келди.

Шиддатимни қирқиб қўрқув зулмати
Жонимдай ўғлоним, қизимга келди.

Тангримга юкиндим, муножот этдим,
Фойибдан бир қувват тизимга келди.

Э, инсон эканмиз, инсон эканман:
Туркистоним қайта ўзимга келди.

РАДДИЯ

Тарвақайлаб ётар дилимда
Улар эккан хўрлик янтоғи.
Тиз чўксангиз, ёлворсангиз ҳам
Бу лаънати янтоқ устида
Очилмайди Меҳр – қайсар гул
Дўстлашмайман, овора бўлманг!

* * *

Қалблар – ўша, қиёфа янги,
Овоз – янги, ўшадир мазмун,
Ҳар кеч ёлғон, рост аро гангиб,
Юрагимга йиқилади кун.

Қаттиқ босар юракнинг юки,
Чўкаяпман – кўринмас қирғоқ.
Сувилонлар ялар қон юқин,
Майда, тилсиз балиқлар тарқоқ.

Рухим, бундай кетмаклик оғир,
Мени ечиб ташла, тезроқ бўл.
Чўксанг, баланд кўкка чўк, ахир,
Ўлсанг, юлдуз бўғизиди ўл.

МУНОЖОТ

Ҳавасларим тирик-тирикман,
Ўлим – ёлғон, йўқ нарса ўлим!
Ярим қуллик ва ярим эркман,
Ҳали ғунча тўққизта гулим.

Тангрим, дил устина уммид сувин соч.

Гарчи она юртни мен бугун
Ишонмасман ўзим ўзимга.
Ёвимга-да бермасман лекин,
Илингайман ўғлим-қизимга

Тангрим, дил устина уммид сувин соч.

Қайғу, қаттиқ ботгин жонимга,
Жисмимга сен суяк бўл, ғурур.
Муҳаббат, қаср қур, қонимга
Қасос, ўрма қамчинг билан ур.

Тангрим, дил устина уммид сувин соч.

ТАВБА

(“Шайтанат” видеофильми учун Асадбек сўзи.)

Беклар йиғламайди, беклар ёнади,
Кўзимдан сачраган ёш эмас, чўғдир.
Тавбага етишган дил уйғонади.
Уйғонмоқдан ўзга нажот ҳам йўқдир.
Тангрим, гуноҳлиман, гуноҳимдан кеч,
Сен кечсанг, уволим-қизим кечирар.

Банданинг қасоси оддий аланга,
Кўйдирса изида қолади яра
Ўчим, қасосимни ишондим санга
Куйган кўнгилларга ўзинг бер чора.
Тангрим, гуноҳлиман, гуноҳимдан кеч,
Сен кечсанг, туморим – илдизим кечирар.

Менман осмонларга етмаган лочин,
Бизмиз қоя кўрмай қартайган бургут.
Менинг ачинганим бекор, сен ачин,
Номурод ўтмасин дунёдан йигит.
Тангрим, гуноҳлиман, гуноҳимдан кеч,
Сен кечсанг, ҳалолим – юлдузим кечирар.

Димикдим, ёмғирли дунёлар юбор,
Қузғунлар қорайтган ерим оқласин.
Кумушдай мусаффо дарёлар юбор
Жисмимиз, жонимиз ювсин, покласин,
Тангрим, гуноҳлиман, гуноҳимдан кеч,
Сен кечсанг, мадорим – халқим кечирар,

Тозарсак, туғимиз мангу турар тик,
Тозарсак, руҳимиз кўрмайди қасос,
Юз войким, чиройли яшай билмадик,
Бир гўзал ўлимга лойиқ кўрсанг бас.
Тангрим, гуноҳлиман, гуноҳимдан кеч,
Сен кечсанг озорим – ҳар ким кечирар.

Агар сен кечирсанг, қизим кечирар,
Агар сен кечирсанг, илдизим кечирар,
Агар сен кечирсанг, юлдузим кечирар,
Агар сен кечирсанг, халқим кечирар,
Агар сен кечирсанг ҳар ким кечирар...

* * *

Қайғум, эмасдирсан гулғунча
Юрагимда бутун очилган,
Сен юз йиллик қари тушунча,
Сенга юз йил қони сочилган.

Сен йўқ шоҳнинг йўқ тожларида
Юз йил васф этилган эртаксан.
Сен озодсан оғочларинда
Юз йил гул бўлмаган куртаксан.

Сен ҳавосиз қудуқдан кўкка
Юз йил мўлтираган соғинчсан.
Сен юз йиллаб ўз-ўзин тўккан,
Ўзи ўзин эзган ёғишсан!

Сен ичига ютилган овоз,
Номардга эргашган ғурусан.
Қаҳратонга каниз бўлган ёз.
Тиканларга тақилган дурсан.

Сен юз йиллаб яшаган оғу,
Қалбни лим тўлдириб ичарман.
Мен Сенинг қирқ йилинган, Қайғу.
Ўз-ўзимдан қандай кечарман?

ОЗОДЛИККА ҚЎШИЛАЙ...

Куз, шамолни кийдингми?
Умрим Ҳақдан сўрагин,
Этагинга ўрагин.

Оғирим йўқ, қўрқмагин,
Кучли сўзларим толди,
Сўзларим ерда қолди.

Сочларим байроқ эмас,
Сочларим оқим – ювош,
Кўзим кўзга тенг кўзёш.

Қушларинг билан мени
Узоқ-узоқ учиргил.
Сўнг мени қушларингга
Қатра-қатра ичиргил...

Озодликка қўшилай!

ДАРАХТ, СОБИТ ДЎСТИМ...

Дарахт, собит дўстим,
Мени қабул эт.

Ичимда ғийбатим йўқ,
Имдодим йўқ, чўчима,
Юмшоқ гулларингни бос,
Аччиқ тилим устина.

Нафис япроғингдан бер,
Кўйлак қилиб кияйин.
Куйсам ёлғиз қуёшнинг
Ўтларина қуяйин.

Булбул билан таништир,
Опа-сингил тутинай,
Оламга сўзим бўлса,
“Айт” деб ундан ўтинай.

Менга-да кўк шифт бўлсин
Ва тупроқ бўлсин гилам.
Энди қолган умримни
Ўтказай сизлар билан.

Дарахт, собит дўстим,
Мени қабул эт.

СЕНГА...

Сенга ишонмайман бу эркни эй, тан,
Қўрқарман қўрқинч бир қафас деб сани
Қора кишанларни кийганда Ватан.
Ўтранг либосларда юрдинг ясаниб.

Ҳамон оромингнинг суврати ёстиқ,
Тонгги тушларингдан анқир ёғ иси.
Бошинг хитоб эмас, нуқтадир – тасдиқ,
Сўқмоғинг сўқмоқмас, чизиқнинг изи.

Сенга ишонмайман бу эркни жисм,
Руҳимга ваъдалар этма салмоқдор.
Тириклик қўлинда хизматкорсан жим,
Сен қаттиқ қўрқасан ўлиб қолмоқдан.

ТУРКНИНГ БЕК ЙИГИТИН...

Туркнинг бек йигитин Яратган эгам
Ошиғлиғ ҳам бошлиғ учун яратган.
Бир булбул тўрт гулга эгадир деган,
Тўрт гулга талошлиғ учун яратган.
Недан бу тўзғоғлик, недан кин, гумон
Жипслашув, жипс бирлик учун яратган.
Бизларга бу дамлар, балки, мукофот
Туркистон яратсин учун яратган.
Ҳукм ҳақ – ким этмас бўлса итоат
Бир қора, яра кун учун яратган.
Бас, туркнинг бек ўғлин Яратган эгам
Ошиғлиғ, ҳам бошлиғ учун яратган.
Ҳурлик кечасида оташлиғ учун,
Кўкина қуёшлиғ учун яратган.

БАХТИЁРЛАРДИР

Ҳалима опамга

Йиғлайвер, кўзингга тутай ҳовучим,
Йўқ, ёшинг йўлига ёйдим жонимни.
Ахир, тилик-тилик менинг ҳам ичим,
Тилик-тилик кўриб Туркистонимни.

Бу тупроқ – борлиқдан буён Туркистон,
У бизга илоҳдан берилган тортиқ.
Улкан миллатлиқдан ишончли нишон,
Бошқа бахтимиз йўқ бу бахтдан ортиқ.

Гарчи у титилган, тилинган гарчанд,
Шунда ҳам яроғу шунда ҳам қалқон.
Шунда ҳам ёвига абадий даҳшат.
Шунда ҳам дўстига мангулик дармон.

Йиғлайвер “Туркистон” дея сарғайиб,
Тўкилган ҳар томчинг гавҳар, зарлардир.
У деб йиғлаолмаган бадбахт бир ғариб,
У деб йиғлолганлар бахтиёрлардир.

КҮНГЛИМ

Яратгандан ёлғиз ёдгорим – Кўнглим,
Кўксинг борми ўзи – ўзимни қўяй,
Опам узоқдадир узоқда синглим.

Гарчанд бошимизда мен орзиққан Кун.
Гарчанд Ёз Баҳорнинг севгилисидай.
Гарчанд қуллик – остин, Озодлик устун.

Гарчанд юраксинмас ўлим чериги
Бугун тил устида кўтармоққа тиғ,
Гарчанд Бахт қайғунинг тенг куч шериги.

Яратгандан ёлғиз ёдгорим – кўнглим,
Кўксинг борми ўзи – ўзимни қўяй,
Опам узоқдадир, узоқда синглим.

Хиёнат титракдир, титракдир алдов,
Жаҳолат титракдир, титракдир ҳасад,
Руҳим иқлимлари алғову далғов.

Буёғи тинмаган – ҳеч тингаймикан,
Саволим ўзимда, ўзимда жавоб.
Титраклар устида гул унгаймикан...

Кўнглим-а, ол мени, ўтга сол мени,
Шундай Озодликка шукрим йўқ бўлса,
Тинчимоқдан ўзга фикрим йўқ бўлса

Кўнглим-а, ол бизни, сувга сол бизни,
Шундай Озодликка шукримиз йўқ – аҳҳ!
Тинчимоқдан ўзга фикримиз йўқ – аҳҳ!

Ўзинг-
дан
суюк-
роқ
дўст-
ларинг
улар

МЕН СЕНИНГ

Мен сенинг ошиғинг эмасман, эйлар.
Ошиқлик карликдир,
Ошиқлик кўрлик.

Мен сенинг боланг ҳам эмасман, эйлар,
Фарзандлик тақдирдир,
Фарзандлик қисмат.

Мен сенинг дўстингман – чидамас дўстинг,
Қулларингни кўрсам ўлдиргим келар,
Сўнг йиғлагим келар бағримга босиб.

ШОИР ДЎСТЛАРИМГА

Дарахтлар борлигин бахт деб биласан,
Ўзингдан баландроқ дўстларинг улар.
Сенинг юрагингда кўпаяр қувонч,
Дарахтларнинг барги кўпайган кунлар.
Келтириб қўйишса беҳуш Мажнунни,
Боғлар гуллаганда, ойдин тун пайти,
Ўйлайсан: тонггача у шоир бўлар,
Тафаккур, ҳайрати аслига қайтиб,
Қўшиқлар борлигин бахт деб биласан,
Ўзингдан суюкроқ дўстларинг улар.
Тилинга келганда жисминг қуш бўлиб,
Кўзларинг камалак рангига тўлар.
Ойлаб Кун кўрмаган бемор ёнида
Ҳофизлар куйласа ойдин тун пайти,
Ўйлайсан: тонггача кириб мадорга,
Қуёшга чиқар у «Омон ёр» айтиб.
Муҳаббат борлигин бахт деб биласан,
Ўзингдан қудратли дўстинг - муҳаббат,
У билан энг нафис ва энг кучлисан,
Усиз кўнглинг бўм-бўш, ғариб бир хилқат.
Бир лаҳза, бир кунда тасодиф бўлиб,
Барча ишқ дардига бўлса гирифтор.
Ўйлайсан: кичрайиб қоларди ғамлар,
Осонлашар эди яшамоқ, минг бор...
Ўзинг ҳам бир парча бахтсан, билмайсан!

РОЗИ КЕТДИНГИЗМИ

Қизғалдоқ баргидай икки жуфт китоб,
“Мен ҳақман” дегувчи бир жуфт қоракўз,
Қалбида ловуллаб ётса-да офтоб,
Кўп аёзлар кўрган мискингина дўст.
Етганим шу бўлди, шу бўлди имкон,
Рози кетдингизми мендан, онажон?

Тоғ кесиб, дарёлар бошлаб келмадим,
Ҳансираб ётибди Орол – толғин от.
Эртак одамича бўла билмадим,
Эртак эртак экан, ҳаёт – бу ҳаёт.
Етганим шу бўлди, шу бўлди имкон,
Рози кетдингизми мендан, онажон?

Күёш ўз ўтидан бўлганда беҳол,
Узоқ осмонларга боқиб эландим.
Бола тилангандай бефарзанд аёл.
Қақраган ерларга ёмғир тиландим.
Етганим шу бўлди, шу бўлди имкон,
Рози кетдингизми мендан, онажон?

Ҳали китобларим бўлар бир даста,
Ўжар болаларим бахти ярқирар.
Ёмғирлар ёғади тиниқ, оҳишта,
Қумларнинг ўрнида дарё ҳайқирар...
Етганим шу бўлди, шу бўлди имкон,
Рози кетдингизми мендан, онажон?

Тилга босдим, ўчди сўзим учқуни,
Лабимда жилмаяр таскиним нақши.
Ҳар лаҳза азиздир, дунё уч кунлик,
Қийналиш – табиий, яшамоқ яхши,
Етганим шу бўлди, шу бўлди имкон,
Рози кетдингизми менадан, онажон?

ТАЛАБА УКАЛАРИМГА

Ул қошинг бу қоша туташми, иним,
Хушинг ўз уйидан адашми, иним.
Шу дилором қизга дилинг кетдими,
Оғзингдаги “оҳ”инг оташми, иним.

Ноз қушлари қўнган кўзи тортдими,
Болоғочда унган сўзи тортдими,
Оқ кийганда оққуш, қизил кийганда –
Қизилгулга дўнган ўзи тортдими?

Бир қизга шунчами, деса жўралар,
Куймакни билмаган беклар, тўралар,
Кўнглингга “Бўлди!” деб фармонлар ёзма,
Ишқ исён, зўрликдан баттар зўралар.

Ошиқ бўл – ошиқдир элнинг ботири,
Ошиқ бўл – ошиқлик ғафлат қотили.
Юртдаги ҳар Мажнун – бир тирик гулхан,
Унга қум сочолмас ҳар ёв ботиниб.

Ошиғи йўқ юртнинг соғинчи рангсиз,
Ошиғи йўқ юрт – қул: курашсиз, жангсиз.
Тулпорлари ўлик, орлари ўлик,
Хунук қабристондир – оят, оҳангсиз.

Муҳаббат мулкидан қувғинди ҳислар
Нафсининг жазманидир, эрмакнинг эши.
Юракнинг ишидир асл ошиқлик,
Ошиқлик бу асл эрмакнинг иши.

Жонинг жон жойима туташми, иним,
Кўнглинг меникига ўхшашми, иним,
Шу сувдай сулувни чин севган бўлсанг,
Ўзим совчи бўлай, бўшашма, иним.

* * *

Биринг кўзимнинг чўғи,
Биринг эса ойғунчам,
Бойвачча бўлгин, ўғлим
Қизим, бўлгин бойвучча.

Мен нимага эришдим
Синмасам ҳам чатнадим.
Ҳаммага бахт беришнинг
Иложини топмадим.

Ахир, жоним сабилмас,
Мунис аёл жонидай.
Ўтмай ғариб каби ман
Ўткинчи жаҳонидан.

Тиллақош олиб беринг,
Ярқирасин манглайим.
Юрай қаддимни кериб,
Зийнатлигим англайин.

Олиб беринглар, тақай
Олмос бўлсин балдоғим,
Қўлимга хино ёқай,
Лолалансин бармоғим.

Зардан бўлсин ковушим,
Юрсам куйлаб юборсин.
Оёғимга ёпишиб,
Тикан ўйнаб юборсин.

Бойвачча бўлгин, ўғлим,
Қизим, бўлгин бойвучча.
Ерда ўтирган кўнглим
Кўкка ўрласин пича.

ҚИЗИМГА

Ўйчангина қизим, бўйчангина қизим,
Хусайни бармоқлари чечангина қизим.
Тилаб-тилаб олган – тилов қушимсан,
Чўғ устида унган найқамишимсан.

Бир ҳақ истагида гоҳ доғланаман,
Жонимга ўт тушар, қурғоқланаман.
Чақмоқ қарашингда баҳорий қудрат,
Термулсам, тўламан, ирмоқланаман.

Қувонч қоямдаги ғурур байроғим,
Тилло сандиғимда олмос балдоғим,
Не тимсоллар топсам, ундан баландсан,
Чироғим, чақмоғим, гулим, япроғим,

Энди муножотим сенга ишондим,
Шаҳду шижоатим сенга ишондим,
Умидим бир бошим умиди эмас,
Орзум ижобатин сенга ишондим.

Бутун бўл, ушата олмасин ҳеч ким,
Кучли бўл, тош ота олмасин ҳеч ким.
Озод Инсон деган зўр мансабга ет
Ва ундан бўшата олмасин ҳеч ким!

МЕН ФУТБОЛЧИ БЎЛАМАН

Нажотнинг истаги

Қўлингга қарайман: тол чивиғидай,
Узун оёқларинг қўлинг шериги.
Йўқ десам, кўзингдан гулнинг чиғидай
Томчилар томчийди, бағрим эрийди.
Катта ўйинларда кичик юрагинг
Худди Ўзбекистон дарвозасидай.
Ҳар тўпга жонингни келар тўлагинг.
Енгилиш ор-номус, шаън азасидай.
Мағлублик алами бепичоқ сўйса,
Сени майдонларга келар туширгим.
Йигит энгилмайди юртини сўйса
Ишқнинг энгилганин ким кўрибди, ким?
Ким: “Енгиш ё ўлим” дея чўкиб тиз
Ватан байроғини ўпса ҳар сафар.
Майдонда сезади бир қудрат тенгсиз
Қийналиб бўлса-да топади зафар.
...Қўлингга қарайман: толнинг чивиғи
Узун оёқларинг... айтмоқ на ҳожат?
Фақат ёлқинланар кўз қорачиғинг,
Менинг бор умидим кўзингдан, Нажот!

ЎҒЛИМГА

Нечун овозинг маҳзундир,
Нечун оҳларинг узундир?
Хотиринг паришон: жам эмас.
Ўзингни жамласанг лашкарсан,
Бир мучанг бировдан кам эмас,
Бек кўнглинг уйғотсин, ўғлим,
Хон кўнглинг уйғонсин сани.
Йигит бошинг эгик нечун,
Кўринмайди юрак кучинг,
Кўзларинг тўлгандай ёшга,
Тиклан, ҳумо қуш қўнмайди,
Ҳеч қачон эгилган бошга.
Бек кўнглинг уйғонсин, ўғлим,
Хон кўнглинг уйғонсин сани.
Дунёга дунё омонат,
Кўзларга зиё омонат.
Ғурур собит, собитдир ор.
Ғуруринг байроқдай ушла.
Бандага бермагин зинҳор.
Бек кўнглинг уйғонсин, ўғлим,
Хон кўнглинг уйғонсин сани.
Шунда бугун ўзингники,
Эртанг ўфил-қизингники,
Эзғиланар эзилса ким.
Кучлиларнинг тақдири эрк,
Ожизлар қўлликка маҳқум,
Бек кўнглинг уйғонсин, ўғлим,
Хон кўнглинг уйғонсин сани...

АЙ ДЎСТ

Муножотхонга

Сени ўнг қўл билан яратмиш Тангри,
Ё бўлак йўл билан яратмиш Тангри,
Юзинг гулзорига қай султон соқчи,
Ўғирлай билмабди йиллар – қароқчи,
Ай дўст, мен аслида ҳуснингга дўстман.

Исмингга энг нозик ишорат тушмиш,
Пайғамбарлар битган сирли хат тушмиш.
Шунданми отингга тоғлар харидор.
Куйиб ётган куйлар – титроқлар харидор.
Ай дўст, мен аслида исмингга дўстман.

Лабинг гулбаргида ярқирар сўзинг,
Беморми, бедорми чақирар сўзинг.
Ёрилтош қошида сим-сим мақомли,
Тилло тасбеҳлардай тилсим мақомли,
Ай дўст, мен аслида сўзингга дўстман.

Юрак тўлқинларинг биза ҳувайдо,
Доғи ҳувайдодир минг бир сувайдонг,
Тўлқинлар тубида тошқўрғонинг бор,
Биламиз, унда бир яширғонинг бор.
Ай дўст, мен аслида ўзингга дўстман.

ЙИҒЛАСАК ЙИҒЛАБМИЗ

Мунаввархонга

Туйғу, түгёнларга юпқамиз ғоят,
Гулми ё майсанинг адашларимиз
Кўнгилга қайдандир тушса бир соя
Оқиб кетаверар кўз ёшларимиз.

Йиғлаймиз, аёзми, ё қишларида
Кўкарса, яшнаса соҳир бойчечак.
Қорга айланиб қор оғушларида
Гул бўлиб яшаса ботир бойчечак.

Йиғлаймиз, қалдирғоч – кўзи сурмалар
Кетган баҳорларни олиб қайтганда.
Оғзибир элатдай зичсаф турналар
Осмонга арғимчоқ солиб қайтганда.

Қуллик эрк ораси яқинмас асли,
Эврилиб ётибди давру давронлар.
Дукчи эшонларнинг дордаги расмин
Кўрганда ҳозир ҳам қоврилар жонлар.

Заҳарланган ишқи Кумушойимнинг
Ҳануз оғриқ берар, беради озор.
Гоҳида суюниб, гоҳи куйиниб
Беҳол яшамаймиз, яшаймиз бедор.

Юрагин яшириб юрарми шоир,
Ёмғирга, офтобга бирдай очиқмиз.
Шу миллат, шу юртга бўлса гар доир
Қувонч, ҳасратига бирдай ошиқмиз.

Йиғласак, йиғлабмиз, кўнгилларда нур,
Кундузлар қуёшли, кечалар ойли.
Севинчимиз денгиз, кўз ёшимиз – дур,
Бизга келгач бахт ҳам, дард ҳам чиройли.

ТОҲИРЛАР ҚАЙДА?

Озода синглимга

Сен Зухро кўзидан сачраган учқун,
Лайли кокилидан узилган торсан.
Созанда қай куйга чоғланганда ҳам
“Севдим” деб сас берган бирсас дуторсан.

Мана бу шитирлаш – пулнинг овози,
Мана бу шилдираш – ғулнинг овози.
Қайда ахир Мажнун, Тоҳирлар қайда,
Муҳаббат булоғи кўмик қай жойдан?

Узалган ҳар қўлга қўнгинг йўқ сенинг,
Шунчаки бир хотин бўлгинг келмайди.
Шунчаки эркакка кўнглинг йўқ сенинг,
Ўз қалбингга сотқин бўлгинг келмайди.

Мана бу пичирлаш – пастнинг овози,
Мана бу ғижирлаш – қасднинг овози.
Қайда ахир Мажнун, Тоҳирлар қайда?
Муҳаббат ўчоғи кўмик қай жойдан?

Ғунчалагинг келар, кўкаргинг келар,
Малика, султонлар кўтаргинг келар.
Илдиз бор, япроқ йўқ, деган таънали
Ҳақорат тоғларин қўпоргинг келар.

Мана бу ҳансираш – бемор овози,
Мана бу галдираш – хумор овози.
Қайда ахир Мажнун, Тоҳирлар қайда,
Муҳаббат вулқони кўмик қай жойдан?

Сен Зүхро кўзидан сачраган учқун,
Лайли кокилидан узилган торсан.
Зотингни, отингни оқламоқ учун
Чин ошиқ йўлига зор, интизорсан.

Кутавер, куйиб кет, гулханланиб кут,
Шу ёниқ ичинда самандар топарсан.
Худойим ишқлини этмас ноумид,
Марямдек, ҳеч йўқса, пайғамбар топарсан.

СОҒИНИБ КЕЛДИМ

Отамни отадай қучган эй тупроқ,
Онамни онадай қучган эй тупроқ,
Гардин кўзларимга сурмалар қилай,
Суврати кўнглимга кўчган эй тупроқ,
Мен сизни олисдан соғиниб келдим.

Ойдинда ошиқлар солган сўқмоқлар,
Атирлар ифори қолган сўқмоқлар,
Қилдай жони билан қаттиқ тирмашиб,
Баландларга чиқиб олган сўқмоқлар.
Мен сизни олисдан соғиниб келдим.

Тубларида осмон оққан анҳорлар,
Мавжида юлдузлар қалққан анҳорлар
Бир толни бир кунда минг бора ювиб,
Майсаларга маржон таққан анҳорлар.
Мен сизни олисдан соғиниб келдим.

Ёмғир ичиб гулқиз бўлган эй боғлар,
Қаҳратонда қорқиз бўлган эй боғлар,
Ёз, куз гулханида ёниб битмаган,
Шамолларда ҳофиз бўлган эй боғлар.
Мен сизни олисдан соғиниб келдим.

Жим севиб яшаган оғир келинлар,
Севмай ҳам яшашага қодир келинлар.
Рўзгор юкларига тенг елка тутган,
Ойбарчин сингари ботир келинлар.
Мен сизни олисдан соғиниб келдим.

Кўзимнинг устига қўйганим оғам,
Номард дунёда мард юрганим оғам.
Изимдан изиллаб бўронлар қувса,
Паноҳим, қалъаи қўрғоним оғам.
Мен сизни олисдан соғиниб келдим.

Аждоди фозила отин бибилар,
Койиши, олқиши олтин бибилар,
Элни эл қилгунча муштдай юраги
Гоҳ тутун, гоҳида ўтин бибилар.
Мен сизни олисдан соғиниб келдим.

Кўнгил дарёмдаги чўкмас кемалар,
Болалар, холалар, тоға, аммалар,
Жонлари жонимга тутшиб кетган,
Қорақош, қоракўз, ҳамма, ҳаммалар,
Мен сизни олисдан соғиниб келдим.

ОЙДИН КЕЧА

Ўртанманг, ҳар қисм тупроқ эмас ганж,
Кетдик, бу кечани бирга кечамиз.
Севгили қалбларга муҳаббат қувонч,
Кафтимиз жом этиб, туйғу ичамиз.

Қаранг, боғ ичинда дарахт – гулпариди,
Нуртасма мисоли ялқиради йўллар.
Осмонда ой порлаб тўлишган сари,
Кўлда очилади нилуфаргуллар.

Атиргулни қучган шаббода мастми,
Сувга тушиб кетди, сой чайқалади.
Тўлқинда тўп бўлган юлдузлар акси,
Олтин балиқчадек «дув» тарқалади.

Ҳар лаҳза гулобдай тотимли, тотли.
Титраниб турибмиз иккита кўздай.
Қушларнинг сайроғи ишончли, потли,
Ҳатто кўланкалар туюлар дўстдай.

Ўртанманг, имконмас истакнинг кучи,
Ҳар киши бошида ўзгача тақдир.
Келинг қувонайлик шу кеча учун,
Бир жуфтнинг бахти ҳам чиройли бахтдир.

Биз бошқача
бўлмоғимиз шарт

(1976-1991 йиллар дафтарларида қолган шеърлар)

ТОНГ ОТСА...

Тонг отса, кияман хонатлас кўйлак,
Узун сочларимни ўраман майда.
Белимда кокиллар юради ўйнаб,
“Дилхирож” куйини чаламан найда.

Тонг отса, бораман мармар булоққа,
Кумуш кўзачамни елкамга қўйиб,
Парилар солланиб келар мен ёққа,
Шамшоддай тик, текис барининг бўйи.

Тонг отса, шудрингдан тизиб кўзмунчоқ,
Атиргул шохига боғлаб қўяман.
Мойчечак сувидан оламан бўёқ,
Тошларнинг бужурин оқлаб қўяман.

Тонг отса, бир сувдай сулувлигим бор,
Тонг отса, ипакдай куламан майин.
Фақат бу кечанинг ўтмоғи душвор,
Фақат бу тонгларнинг отмоғи қийин...

Нега мен истаган тонг отмас, нега?
Ўз қалбимга ўзим эмасман эга?

* * *

Тонг, осмон сўйладинг не сўз?
Рангига қон югурди бирдан?
Ёмғир, нима дединг гиёҳга,
Эгик бошин тиклади ердан?

Шамол, боғда сўйладинг не сўз,
Лол баргларнинг тили очилди?
Қалди роқ, не дединг кечага?
Кўр кўзидан учқун сочилди?

Ўзгартишга қодир бу сўзни
Айт, табиат – эшиттир ҳақни.
Турғиз, йиртиқ сабр кўйлагин
Яна ямаб ўтирган халқни!

ҚОРЛИ ТОНГ ХАЁЛИ

Мўъжиза юз берган:
Кечагина бошқа эди ҳаммаси:
Аёздан қорайиб ётарди йўллар;
Шамол теракларнинг бошига миниб,
Юпқа япроқларин юларди.
Анорлар кўмилган сокин сайхонлик
Тортмасдан ҳеч кимнинг эътиборини.

Мўъжиза юз берган:
Тераклар – алпқомат йигитлар:
Эгнида оқ пўстин, бошида оқ бўрк.
Ҳатто, қамчисининг дастаси кумуш.
Сайхонлик бағрида ҳайбатли отлар
Кунчиқиш тарафга қараб оромда:
Олмос эгарлари қамаштирар кўз.

Мўъжиза юз берган:
Менинг назаримда, ҳозир йигитлар
Мудроқ тулпорларин уйғотиб шошқин
Дунёнинг қайсидир парчаларида
Парчинланган Эркни қутқармоқ учун
Буюк курашларга кириб кетадир.

Улар жим... мен ҳам жим.
Нимадан чўчийсиз, оғалар,
Ахир тўрт томоннинг йўллари ёруғ.
Бутун ишонч билан турибман ҳамон.
Мўъжиза юз берсин!

ҚИШ ЯХШИ

Тераклар ўхшамас озғин ўсмирга,
Букчайган чолларга ўхшамас толлар.
Қиш кийим тикдирди барига бирдай,
Оқшомда қўли гул чеварлар ёллаб.

Кўпроқ кўрганига ишонар кўзинг,
Тегрангда подшолик қилар оқ ранглар.
Шу хаёл ҳовури иситиб кўксинг,
Лабингда чиройли овоз жаранглар.

Қуёш қиздирмайди, лекин ярқираб,
Ёруғлик сочади. Ёруғлик азиз.
Бошингни деворга турмайсан тираб
Топасан оёғинг сиғадиган из.

Аёз қайлардадир ўтирар тергаб,
Мудрасанг, ханжари билан туртади.
Барча томирларинг яшайди сергак,
Ҳаловат киролмай заҳар ютади.

Куйчисиз салтанат ғариб саналар,
Ғариблар сафига қўшилмайди қиш.
Муножот айтмаса ҳамки қарғалар,
Ҳар қалай ҳўкизмас, сайрайдиган қуш.

Дарёни соғинсанг, ётмайсан бўзлаб,
Қирғоққа чиқасан. Қарайсан пастга.
Ўзини кўрсатмай ҳикматлар сўзлаб,
Тип-тиниқ дарёлар оқади аста.

Қиш яхши. Фақат бир кичик нуқси бор:
Йўллар муз. Муз амри билан юрасан.
Эркингда юрмакни этсанг ихтиёр,
Қулайсан. Манглайинг ёмон ёрасан.

ИНДИРА ГАНДИ ҚАЙҒУСИДА

1

Зарларга бермаган юртингиз,
Зўрларга бермаган юртингиз
Лаҳзалик ғафлатда қолдими,
Сизни бериб қўйди иккита ўққа.

Баъзи элбошилар белда белбоғи
Бобосидан ёдгор қолган түпроғин
Зобитлар пойига талашга ташлаб
Саломат юрибди кўниб қулликка.

Мен шунга йиғладим азангиз куни.

2

Сизга аскарингиз хиёнат этди.
Замини чатишган, томири чатиш –
Бир жон-жигарингиз хиёнат этди.
Бир Ватан бағрида яшаган одам,
Сўзлари сўзингга ўхшаган одам –
Хоинлик қиларми – ёмон хатар бор:
Демак, бахт-ярадор, ишонч-ярадор,
Демак, соғаймайди бугун ҳам олам.

Мен шунга йиғладим азангиз куни.

«ЙЎҚ...» ДЕНГ

«Ўзбеклар иши»дан

Юрагимга оғир жароҳат тушди.

Бир шоир айтганидай,
«Йўқ» сўзини отдилар,
Ёки дорга тортдилар
Ёки ичар ошига
Пинҳон заҳар қотдилар.

Ё тилини уздилар,
Ё бошини эздилар.
«Тамом», дея устидан
Қора чизиқ чиздилар.

Лекин «йўқ» ҳануз тирик,
Яшайди эрка шерик
«Қуллуқ»қа қарши исён,
Сапчиди юзига тик.

Кўкси лаҳча чўғ йигит,
Кўзи яна чўғ йигит.
Кеча қўрқмай «Йўқ!» деди,
Ор-номуси кўп йигит.

Аввал ишонмадилар,
Кейин душманландилар,
Ғазабдан қўли титраб,
Қўлин кишанладилар.

Қайдасиз, ҳой, йигитлар,
Ҳей лочинлар, бургутлар,
«Йўқ» сўзига ёпишар
Қачонгача бу итлар?!
Ахир, сизлар қайдасиз,
Ғижжақдами, найдасиз,
Келмайсизми биз тараф
Чиқиб иссиқ жойдан сиз?!
Қачонгача озорлар,
«Йўқ»ни қийнаб эзарлар.
Қонин шаробга қўшиб,
Ичиб, кўнгил ёзарлар?!
Зулм, зўрликка «йўқ» энди,
Хор, хўрликка «йўқ» энди.
Ёлғон, алдов, хиёнат,
Ва кўрликка «Йўқ» энди.
Бир тошдан йиқилар тоғ,
Бир қилдан кетар сиртмоқ.
«Йўқ» денг, зулмат кўксига
Албатта, тушар чақмоқ,
Бир шоир айтганидай...

ҒАНИМ БЎЛОЛМАЙСАН

Ғаним бўлолмайсан сен менга,
Чўғимга шабада ҳайдама,
Ғанимим сенчалик майдамас.

У олиб-сотмайди пайпоқлар
Камида миллатин сотади,
Камида жигарин бағрига
Пўлат пичоқ бўлиб ботади.

Янги пайпоқ учун қувонмайди у.
Камида сур халқнинг зўр халқни
Қарам этганини кўриб қувонар.
Қиздай дарёлари, қиздай боғларин
Ҳаром этганини кўриб қувонар.

Пайпоқ йиртганига йиғламайди у,
Камида бир халққа Тангри тарафдан
Хурлик берилгани учун йиғлайди.
Камида бир халқнинг кўксига халқлик –
Ҳисси тирилгани учун йиғлайди.

Ғаним бўлолмайсан сен менга.
Чўғимга ташлама тараша,
Ғанимим ўзимга яраша!

ҲАҚҚУШГА

Минг йилларки, “Ҳақ” дейсан,
Ҳақиқат ғамин ейсан.
Бобонг шу сўзни айтди,
Отанг ҳам қилди такрор.
Кўнглинг қўзғалган пайти
Аёзми, ёмғирми, қор
“Ҳақ”, “ҳақ” дея учасан.
Қуёшдан нур ичасан.
Полопонинг ҳам бир кун,
“Ҳақ” деб учар, шубҳам йўқ.
Яшайсан шундай эркин.
Овозингга тегмас ўқ.
Ҳеч ким тилинг узмайди,
Қайирмас қанотингни.
Ҳақоратлаб эзмайди,
Қора қилмас отингни.
Тонгу шом орасида
Ҳавасман сайроғингга.
Сочимнинг толасида
Осилсам оёғингга.
Бироқ илож йўқ ҳозир,
Балки бўлар бшқа пайт.
Бугунча оқил, одил
Қуш юртингга салом айт.
...Минг йилларки, “ҳақ” дейсан.

ТУШУНИШ

Дарахт унинг ёлғон оти, тушундим:
Боласи бағридан юлинган она
Ана шу алфозда қорайиб кетар.
Бўм-бўш гавдасини
Судрай олмасдан
Ана шу алфозда
Туради карахт.

Тўлқин унинг ёлғон оти, тушундим:
Музлик салтанати фармонларига
Бўйсунмаган қавм шундай ҳайдалар.
Маҳкумлар шу тарзда қочар ҳансираб,
Қалқиниб-чўкиниб,
Бир-бирин босиб,
Олдида гирдобод, ёнбоши қирғоқ.

Қуёш унинг ёлғон оти, тушундим.
Қоронғу кунларда, нурсиз кунларда
Пайпаслаш, тусмоллаш жонига теккан
Қайси бир баҳодир кўксин шарт ёриб
Осмонларга отган юрагидир у.
Бир шундай юракни яратган эгам
Баландда порлатиб ушлаб ўтирар.
Сўндириб қўймайди, ташлаб юбормас.

Ой ҳам ёлғон исм, юлдуз ҳам ёлғон.
Ўша баҳодирнинг маъюс бекаси
Теграсида минг-минг шамчалар ёқиб,
Ёри йўлдошини излайди шундай.

Қўл-оёқдан қолган бемор кимсадай
Сувсиз солмаларнинг асл исми бор.
Ўлик булбуллардай хазонларнинг ҳам.
Биз кўрган, биз севган ҳар бир ҳолатнинг,
Ҳар битта сувратнинг номи бошқачи.

Не қилай дейсанми?
Бошим оғритма,
Сенинг аслиятга мутлоқ ҳушинг йўқ.
Суюниб-куюниб ўзим айтаман.
Фақат айтмоғимга ҳалақит берма!
Кимдир эшитмоққа майл билдирса,
Қўлинг қулоғига чўзма, илтимос.

* * *

“Нечун пичирлайсиз?

Баҳодир сўзларни, ботир сўзларни;
Курашиб, енгмоққа қодир сўзларни
Нимага пичирлаб айтасиз?”

Куюнсам, куюнчим тилдингиз,
Шовқинни баҳона қилдингиз.

Мана, қиш тиндирди шовқинни.
Чирилдоқ қушларни оҳиста алдаб,
Иссиқ ўлкаларга жўнатди.

Эма япроқларни уздириб ташлаб,
Шамолни қайдадир музлатди.

Бақироқ сойларнинг бетини эса
Йилтироқ ойнаклар қўйиб бекитди.

Ҳатто ёмғирни ҳам булутга қамаб,
Маҳкам боғлаб қўйди ўзоқ осмонга.

Ана, аччиғидан рангги кўкариб,
Хўмрайиб турибди ҳаммаси.

Пичирлаб юрибсиз барибир,

Баҳодир сўзларни, ботир сўзларни;
Курашиб, енгмоққа қодир сўзларни
Сиз майиб этияпсиз,

Куни Сиздайларга қолмасин Сўзнинг.

МЕН КИМ?

Юзимга қараманг: менинг юзим йўқ,
Кўнглим рост сўзларим кўмилган мозор.
Мен ўзим уларга отадирман ўқ,
Жонимни аждардай ялайди озор.

Ўлса жисм ўлар, руҳлари омон,
Руҳимда сўзларнинг руҳи кезади.
“Мен ростман, сен айтиб юрганинг ёлғон”,
Кўнглимдан сас келар, саски эзади.

Уйқу туш аралаш ётганда беҳол,
Шарпалар юради тепамда тунда.
Гоҳо бош устимга қуришади дор,
Гоҳо бош остимга қўйишар кунда.

Гоҳида юракда ўйғонар исён,
Зич ёпган тишларим очгим келади.
Сўзларимга такрор ато этиб жон,
Сизга гуллар каби сочгим келади.

Бу оний истакдир, тишим ҳануз зич,
“Ўғлим бор, қизим бор, тирикчилигим...”
Ёлғон сўз айтишга баҳонам ғиж-ғиж,
Баҳонам кўп менинг яшамоққа жим.

Бўғзимда рост сўздан оловли излар,
Биттасин айтмадим, эҳ-ҳа, ботиниб,
Шунда мен кимдирман, киммиз шунда биз?
Мен ботир сўзларнинг қўрқоқ қотили.

ВАТАН БИР БУТУНДИР
“Сен қайси тарафдасан?”

Бу қандай сўроқдир – ўргатувчинг ким?
Жосусга ўхшайди ахир бу савол.
Кел, яқин ўтириб қилайлик ажрим,
Бир онанинг икки боласи мисол.

Мен учун у тараф, бу тарафлар йўқ,
Ватан бир бутундир, бутундир миллат.
Жоноғир жойимга санчиб ўтар ўқ –
Ундаги ҳар яра, жароҳат, иллат.

Итин ҳам бировга хўрлатгим келмас,
Ажратиб севмайман йирик, майдага.
Мен шундай севгини тушунаман бас,
Қолган барча гаплар ғийбат, майда гап.

Ўнг кўзни чап кўзга ёвлатиб хатлаш,
Кеча дор, сургунлар туққан бу усул.
Миллатни бир этмоқ доим баландлаш,
Ажратиб юрмоқлик доим таназзул.

...Бу қандай сўроқдир, сўратувчинг ким?

У ШУНДАЙ АЁЛ...

Соғинчнинг ўтли тили
Ялайди юрагимни.
Башорат – топқир билик,
Топиб бер керагимни.

У шундай аёл – сочи
Бир эркакнинг титроғи.
Йўқ, шундай аёл – сочи
Миллатнинг бир байроғи.

У шундай аёл – кўзи
Бир эркакнинг чироғи.
Йўқ, шундай аёл – кўзи
Миллатнинг қўш маёғи.

У шундай аёл – юзи
Бир эркакнинг маҳтоби.
Йўқ, шундай аёл – юзи
Миллатнинг бир меҳроби.

Йўқ, шундай аёл – ўзи
Бир эркакнинг ўнг илки.
Йўқ, шундай аёл – ўзи
Миллатнинг бутун мулки.

Шу аёлни истайман
Танигандан тўзумни
Асли ўзим излайман
Орзумдаги ўзимни.

ЁНИҚ

Кўксимдаги ўтим – кўзимда томчи,
Ёлиннинг ҳолини бир ичим билди.
Замон ўт устида ўйнатиб қамчи,
Ўралиб қамади, ёйилиб тилди.

Дев хочнинг илкинда эзилган пари –
Туркистон, мени кўр, кўрганинг ростдир
Баландлаб борасан англаган сарим
Кўксимда қорайган гулханим пастдир.

Томчи не? Бу томчи икки юзимнинг
Қорасин ювмоққа етармидир – йўқ.
У фақат чўқдирар охир кўзимни
Кўксимни ялайди, ейди охир ўқ.

Ҳолим шулдир менинг, ҳолимиз шулдир,
Илинжинг ким эди, она юрт, воҳ-ҳай.
Жим ўлмоқ – биз қочиб ўрганган йўлдир,
Кел, ўч садоғингдан менга бир ўқ сай!

ҚАЙТИШ

Шамол ой нурина сепеди.
Сўнг ўзи қиз бола теракнинг
Ойли тилларидан ўпади.

Юлдуз тизгинчига тегинар шамол,
Осмон юлдузлари бўлар сувюлдуз.
Сурма тус анҳорда бир илоҳий ҳол.

Кесаклар ялтирар, гиёҳлар аниқ,
Кечанинг тўрт тараф, саккиз бурчида
Тирикликнинг жонбахш кўзлари ёниқ.

Ўлимлар тиладим, тилаганим чин,
Эна юрт, лекин мен кетмак бўлганда
Бу дунё шу қадар кетгусиз нечун??

КИНОЯ

Ах-ха, айтганлардай айтдингиз, Бикам,
Ах-ха, қайтганлардай қайтдингиз, Бикам.

Тузуклар – ясанган фоҳиша,
Кучаник нутқлар – бўш шиша.

Қувончлар, илинжлар – музқаймоқ,
Ваъдалар – симқармоқ, чўпқармоқ.

Сўзингизга гуллар қадайсиз, Бикам,
Ўлгингиз келмаса, чидайсиз, Бикам.

Садоқат – бўйсунгич, чўри, қул,
Ғурурлар – совуқ қул, ўчган қул

Собитлик – ёлғиздир – оролдир,
Озодлик – яримжон хаёлдир.

Сўзингизга гуллар қадайсиз, Бикам,
Ўлгингиз келмаса, чидайсиз, Бикам.

Жасорат – ўрага кўмик мих,
Адолат майсага қўнган чиғ,

Таланган хонликдир иқтисод,
Нафсдир биздаги бор бисот.

Сўзингга гуллар қадайсиз, Бикам,
Ўлгингиз келмаса, чидайсиз, Бикам.

НАФРАТ

Болалари қириб ташланган она –
Гуллари юлинган дарахт сен эмас,
Бахтнинг насибаси – бебахт сен эмас,
У ўзга туркийдир – дали-демона,
Бикажон, жон ширин, кўзларингни юм!

Хонлар қопчиғини тўлдирган аёл –
Панжалари бўм-бўш Сабр сен эмас,
Бўшлиги жонига жабр сен эмас,
У ўзга туркийдир – сиқилган анор,
Бикажон, жон ширин, кўзларингни юм!

Эрлар эгик кун ҳам тик қолган аёл,
Ёвга тиз чўкмаган беклик сен эмас,
Изғиринга қарши кўклик сен эмас,
У ўзга туркийдир – олис бир хаёл,
Бикажон, жон ширин, кўзларингни юм!

Ҳа, зарба эмассан, эмассан туртки,
Мудроқлик сен эмас, ғафлат сен эмас,
Ё исён сен эмас, нафрат сен эмас.
У ўзга туркийдир, сен қандай туркий?
Бикажон, жон ширин, кўзларингни юм!

КУЗ

“Туз оҳ, Заҳриддин Муҳаммад Бобур”

Куз оҳ... Бикажон,
Қуёш мағлуб лашкарбошидир,
Йиғар жонсизланган нурларин.
Хазон боғнинг сўзон ёшидир,
Сўзон этган бири-бирларин.
Атиргул – баҳорнинг сағири,
Қалбидан ёзларни кечирган.
Сариқ сувлар умид чоғири,
Қуйқасига қадар ичилган.
Қумрининг қушлиги сусайган,
Пастга рози, ерларга рози.
Қарғанинг тиллари узайган,
Очилиб борадир овози.
Булут қайта бутланган қалқон,
Шамол қилич, дарахтлар зирлар.
Ажиб фақат кўринмайди қон,
Шитоб ювар ғассол ёмғирлар.
Туз оҳ... Бикажон.

ХОНЗОДАБЕГИМ

Тожу тахт деб йиғламайди бирор мард,
Тожу тахтда вафо бўлмас ҳеч қачон.
Тулпорингиз түёғидан учган гард
Кўзларимга сурма бўлсин, Бобуржон.

Сизнинг учун қурбон бўлмоқ менга шаън,
Ўз жазмимдан юрагимга куч келур.
Туғишган деб қурбон бўлса туғишган,
Мен биламан: Яратганга хуш келур.

Мен орланмай. Сиз орланманг енгилиб,
Жигарига дор тузганлар ор этсин.
Қалб тўрига жигарига тенг бўлиб,
Чаёнларни ўтқазганлар ор этсин!

“Бегим” деманг, “Жоним” деманг, ўксиманг,
Сизни ёвга берса жоним – сағир жон
Дуогўйман, икки қўлим кўксимда.
Мен розиман – бораверинг, Бобуржон!

Чўл кезади, тоғ кезади бек йигит,
Жон чекади, жон узади бек йигит.
Парчаланган мерос ерин бут қилиб,
Битта буюк юрт тузади бек йигит.

Йўллар мунгдир – бораверинг, Бобуржон!
Йўллар тўнгдир – бораверинг, Бобуржон!
Юрт тузай деб йўлга чиққан йигитга
Йўллар ўнгдир, бораверинг, Бобуржон!

* * *

Қуёш, тикил, қаттиқроқ тикил,
Тошларим бор: тошларим оқсин!
Булут, икки кўзимга тўкил,
Қўшилишиб ёшларим оқсин!

Осмон, сиқиқ юрагимга ёт,
Сенинг билан кенглар бўлойин.
Юлдуз, туссиз тунларимни от.
Кундузларга тенглар бўлойин.

Шамол, менинг қўлларим майиб,
Ярар ёлғиз түпроқ ичига.
Кўтар, ҳеч йўқ етсин узайиб
Туғимизнинг ушлагичига.

Тангрим, ахир, болангман, тани,
Умид сендан, юбор уйғотиб
Бизни босган ғафлат тумани,
Биз билинмай ётибмиз ботиб.

ҲАЙРОНАДИРМАН

Кўзин хаёлга берган,
Кўнглин саволга берган –
Бу мен – ҳайронадирман.

Не бийрон оғочлар жим,
Тилига хоч ўймиш ким,
Бу мен – ҳайронадирман.

Тилло қафасдаги қуш,
Нечун ойни кўрмас туш,
Бу мен – ҳайронадирман.

Баландда барглар яшил,
Нечун пастдагилар сил,
Бу мен – ҳайронадирман.

Қонимда инграган ким,
Нечун ёлғонлар сим-сим,
Бу мен – ҳайронадирман.

Юрак... юраклар қайда,
Наҳот, чиқолмас жойда?
Бу мен – ҳайронадирман.

Саволларим қучоқлаб,
Жавоблари пичоқлаб,
Бу мен – ҳайронадирман.

* * *

Кўзи юмуқ ғурурнинг, орнинг
Бурқсир ёнган ғоя тутуни.
...Булар ҳамон қари қулдорнинг
Ялашади мушук, итини.

Булар ҳамон йириги – машшоқ,
Майдаси рақс этар – эшилиб.
Бир-бирига сузилишган он,
Қари қулдор кўпчиди шишиб.

Дарё, денгиз бўлолмас ҳамон,
Тор ирмоқдир, жилғадир булар.
Бир-бирига чулдирашган он,
Қари қулдор гулдираб кулар.

Хижолатда қони бир юртлар,
Қарай олмас дунёга тикка.
Суюклари қотган манқуртлар –
Булар ҳали чидар қулликка.

ҲАЙРАТ

Ғалати йиғларкан озод инсонлар
Хўрлик товуши йўқ йиғиларинда,
Ғалати куларкан озод инсонлар
Ялинчоқлик йўқдир кулгуларинда.

...Ғалати ўларкан озод инсонлар,
Гўзал бўлар экан ўлимлари ҳам.

АЙТТИРМАГАН СЎЗИНГ

Айттирмаган сўзинг айтилмай қолмас –
Сен омон экансан, омон бўлар у.
Қўрқоқлар тилида ёлғон бўлар у.
Хоинлар тилида чаён бўлар у.

Айттирмаган сўзинг айтилмай қолмас –
Сен омон экансан, омон бўлар у.
Ожизлар кўзида гирён бўлар у,
Гирялар жамланар, вайрон бўлар у.

Айттирмаган сўзинг айтилмай қолмас –
Сен омон экансан, омон бўлар у.
Марднинг томирида ол қон бўлар у.
Қонлар ўт олади, исён бўлар у.

Айттирмаган сўзинг йитмас, йўқолмас,
Азизим, ўзингга зиён бўлар у...

ДАРМОН БЎЛАРМАНМИ

Самандар оғзидан ўт олиб келсам,
Анқонинг кўксидан сўт олиб келсам.
Жаннат боғларидан тут олиб келсам,
Дармон топарманми дардларингизга?

Ойнинг ҳуққасидан кумуш келтирсам,
Юлдуз тоқчасидан идиш келтирсам,
Найсон булутидан ёғиш келтирсам,
Дармон топарманми дардларингизга..

Фаришта дилидан дуо тилансам,
Қуёшнинг кўзидан зиё тилансам,
Кўҳиқофдан меҳригиё тилансам
Дармон топарманми дардларингизга?

Ҳазрати Хизрдан ўнг йўл сўрасам,
Гўрўғли султондан дулдул сўрасам,
Сусамбил сўрасам, Жамбил сўрасам,
Дармон топарманми дардларингизга?

Ё ҳақдан қавмимга бирлик сўрасам,
Жасорат сўрасам, ботирлик сўрасам,
Буюк халқ бўлмоққа қодирлик сўрасам,
Дармон топарманми дардларингизга...

Ёндирсам, жонимни оташлаб сўрасам,
Севгимни тўловга ташлаб сўрасам,
Йиғласам, кўзимни ёшлаб сўрасам,
Дармон топарманми дардларингизга?!

КИМНИ СУЙИБМАН

*Мен суйиб, мен суйиб кимни суйибман?
Чўлпон.*

Севгимни дарёга ташласам агар
Сувларга қўшилса, ичса балиқлар
Сайраган бўларди булбуллар каби.
Саҳрога ташласам, еса илонлар
Бари париларга айланиб қачон
Малика бўларди шаҳзодаларга.
Тошбақа тотинса, қўшқанот боғлаб,
Кўтариб келарди Боғи Эрамни.
Севгимни кечага сочсайдим агар
ой қуёш бўларди, юлдуз ҳам қуёш.
Мен буюк севгимни сенга берибман.
Балиқларнинг балиқ,
Илонинг – илон.
Тошбақанг – тошбақа.
Кечанинг кундузга қадамлари суст.
Севгим кучсизмикин,
Ё севгим эссиз?
Тилланмоғинг учун,
Учмоғинг учун,
Кечадан батамом
Кечмоғинг учун,
Айт, қанча хоҳласанг, шунча суярман,
Айт, қандоқ хоҳласанг, шундоқ суярман!

ҲАВАС

Тилло балдоқларим рақс этса
Ойнинг бўлагидан қулоқларимда.
Ишқли қароқлари акс этса,
Туннинг бўлагидай қароқларимда.

Тилло товушларим куйласа
Кумуш бўлагидай оёқларимда.
Куйига кокилим ўйнаса,
Насимлар мушкланса ҳар ёқларимда.

Тилло кўйлақларим чўғланса
Куннинг бўлагидай жисмимда.
Бу дунё ўнганса, ўнгансак,
“Хон” қўшиб айтилса исмимга.

* * *

Мен сизни соғиндим, ҳазрати Чўлпон,
Соғинчим бир ичкин, соғинчим чуқур.
Қирилиб битмадик қулликда тамом,
Миллат сифатида омонмиз, шуқур.

Тангрининг кўнглида бормиз, шекилли,
Қуёши ўтлидир, ёмғири йирик.
Оролга кўк кийдик, кўкдамиз ҳали,
Шуқур, Жайхун тирик, Сайхун-да тирик.

Гарчи бироз нимжон, гарчи сал рангпар
Уй сайин бир этак ўғлонимиз бор,
Ҳақдин дуо етса, тупроқ бўлар зар,
Эрта халқ бўлмоққа имконимиз бор.

Кам-кам битиб борар камлар, юмушлар,
Барибир мен сизни соғиндим ичкин.
Пахта бор, буғдой бор – олтин, кумушлар,
Ўзимиз бермасак ололмас ҳеч ким.

Неча кунлар кетди, ҳозир ҳам кетар.
Ёзилиб ётибди севгиизхор байт,
Ватанга Ватанда ҳар нарса етар,
Бир буюк ишқ етмас Сизларникидай.

Буюк ишқингизни соғиндик беҳад,
Буюк ишқингизга беҳад зорикдик.

БИЗ БОШҚАЧА БЎЛМОҒИМИЗ ШАРТ

...Бор мулкени тўлаб бўлди – бож
Каламушлар урчиб ётган кат.
Юраклар – оч, юрак – яланғоч,
Биз бошқача бўлмоғимиз шарт.

Ёлғон – илон: бўлмас суюнчиқ,
Бизни ўнга ишонган номард.
Йиқилган кўп: кўксида санчиқ,
Йўқ, бошқача бўлмоғимиз шарт.

Неча бекнинг ўйнаши – шароб,
Заҳарланган бошда майиб дард,
Умидларни бўғади сароб,
Йўқ, бошқача бўлмоғимиз шарт.

Байроқ эрур номус либоси
Кийиб, ечсанг қўнар ғубор, гард.
Ҳақ ўзгага қўймай ихлосин
Биз бошқача бўлмоғимиз шарт.

АНЖУМАН

Қуш

Мен варрак эмасман қушман-ку,
Ипим ушлаб туриб “Уч!” дейсан.

Бошқа қуш

Ўзим хоҳлаб кирдим бу қафасга мен,
Ҳар ҳолда овчи йўқ, хўжайиним бор.

Бошқа қуш

Суюги керакмас, Олапарга айт,
Мен Юлдуз чўқийман, ахир, осмонда.

Бошқа қуш

Жирканиб қарама: лойдан чиқмадим,
Баланддан қуладим, кўкда отдилар.

Бошқа қуш

Ҳамма қуш... Ҳаммаси ҳар хил сайрайди,
Патимни юлингла, балиқ бўламан.

Ҳаммаси бирга

Қудуқ, ишқилиб, сен дўстмисан бизга,
Мовутгўн қурбақанг эмасми жосус?

НЕЧУН

“Нечун, нега?” ласанг қийиндир ҳаёт,
Жавоблар келади аччиқдан аччиқ.
Кўксимни мўлжаллаб тургандай сайёд,
Курагим остида туради санчиқ.

Нечун Алдов ёғли кўзлари билан
Атрофга боқади эрка, беҳадик?
Нечун Рост ўтирар бир мадор тилаб,
Бир мадор бўлмаса туролмайди тик?

Пахса деворларни бўзиб қардошлар,
Нечун темир қўрғон тиклар ўртага?
Танасин дардини билмайди бошлар
Ё билиб, билмасга олар жўрттага?

Номард баққол тутган тарози мисол,
Нечун ўйнаб ётар гоҳ амал, гоҳ сўз?
Не учун оғуға бол бўлиб ҳаммол,
Таъмага надимлик қилар нону туз?

Нечун, нега дея шишган тилимга
Сабртоши қўйиб чандиб боғлайман.
Сабр этиб ҳурликка етган элимга
Яна йиғлаб-йиғлаб сабр сўрайман.

Сабрнинг таги бўш – қоронғу зоҳир,
“Йилт” этиб кўринмас бир сариқ танга.
Сабр ҳам “нечун?” деб сўрар-ку ахир
Тоқати тоқ бўлиб кирар-ку жангга.

ШАККОКЛИК

Бу саркаш бекангиз боғлаб теракка
Оёғим остидан ўтланг, севгилим.
Оғриғи оғирлик қилар юракка
Ширинроқ туюлар яшашдан ўлим.

Бир қаттиқ севишли умр бўлсайди,
Товушинг сайроқдек учса лабингдан.
Ўзинг ҳур бўлсайдинг, сўзинг ҳур бўлсайди,
Дўстларинг ўтирса ўнгу чапингда.

Кўзларинг бир ҳайрат билан тўқнашса
Жисминг-да гоҳ дарахт, гоҳ лочин бўлса.
Қушларми, осмонми билан учрашсанг,
Руҳинг Яратганга яқин бўлса.

Фитна мазорига қўйиб алвонгул,
Устида “Омон ёр” айтиб ўйнасанг.
Севги ташлаб кетса ҳар кетган фасл,
Севилиб тўймасанг, севиб тўймасанг.

Йиғласанг, ёмғирдай сочилса ёшинг,
Сочилган жойидан унса ҳақиқат.
Байроқдай тик турса миллатинг боши,
Оғирлик кўрмаса бирор дақиқа.

Уммон излаб томчи топдимми ахир,
Қақраб бораётир дилим, ҳам тилим.
Балки, ёниб битмоқ бизга қисматдир,
Оёғим остидан ўтманг, севгилим.

Оға, иккимизнинг томиримиз бир,
Менинг ҳам бобо юрт, ота юртим – шу.
Кўз очиб кўрганим – Кунга яқин ер,
Кўзларим юмилса, ётар юртим шу.

Улғайдим саратон, қаҳратонида,
Иссиғи-совуғи бошимдан ўтди.
Менинг ҳам осмонранг минор ёнида
Кўнглим осмон бўйи юксалиб кетди.

Ўтмишин ёритиб турган ёруғлик –
Даҳоларин таниб, мен ҳам ёришдим.
Яхши-ёмонига сапчималим тик
Ҳамма боримига бирдай боришдим.

Амунинг узумранг мавжлари билан
Узун саволларим оқди қўшилиб.
Мавжлари йўқотган авжлари билан
Тунлар қароғимга қайтди туш бўлиб.

Мен ҳам Ҳожихонни тинглаб ҳар сафар
Тилимга сўз келмай титроқда турдим.
Қумларнинг устида ўсган оқ шаҳар –
Пахтазор оралаб неча бор юрдим.

Юзидан юраги хушсуврат қизлар
Менинг ҳам опамдир, синглим, чиқоним.
Тупроққа эгилиб, баланд шон излар,
Гоҳи уларни деб қийналди жоним.

Юртимнинг кўргани, энди кўрари
Кўзингизга хаёл бўлиб тўлгандир.
Мен ҳам шу хаёлда юрибман оғриб,
Нечун танимайсиз, билмайсиз, ахир?!

Иш борми? Буюринг, энг зарур дамда
Етган манзилларим қолар. Тушаман.
Қўрқманг, узун кўйлак, ушоқ жуссамдан
Юрт юкин сиз билан тенг тортишаман.

Яшай бошлаганини
муборак бўлсин.

ЭНДИ ЙИҒЛАМАЙМАН

Лойқа хаёлларим тозарди, тинди,
Тинди юрагимда кечган узоқ жанг.
Исён оловининг тиллари сўнди,
Энди йиғламайман, йиғламанг сиз ҳам.

Қораси сўнмаган кўзларга шукур,
Ўлмай қолган туркий сўзларга шукур.
Тундай сочларига сочпопук тақиб,
Атлас, адрас кийган қизларга шукур.

Қояларда лочин, бургутлар бордир,
Кам бўлса-да ботир йигитлар бордир,
Мудрана бошласак туртиб уйғотар
Юрак осмонида умидлар бордир.

Бекамми, текисми, тўкис эмасмиз,
Балки жўн гиёҳмиз, ялпиз эмасмиз,
Кўнгил отлиғ ғани бир дўстимиз бор,
Бу ёлғон дунёда ёлғиз эмасмиз.

Бандамиз, бандага сиғинмоқ гуноҳ.
Топинмоқлик гуноҳ, юкинмоқ гуноҳ.
Орзу тўрғайлари сайраб турганда,
Сукутга чўмдик деб ўкинмоқ гуноҳ.

Қумрилар беш маҳал айтар саловот,
Кўёш кўк юзига сочар етти ранг.
Шу бор қувончлардан топдим ҳаловот,
Энди йиғламайман, сиз ҳам йиғламанг.

* * *

Тунлари чўғ каби йилтирар юлдуз,
Кундузи оловдай ёнади офтоб.
Иссиқ кунларида ўриклар гуллар,
Иссиқ тупроғида ўсади пахта.

Ёмғирлар ёғади, шамоллар эсар,
Гўё йўқ ҳеч қандай мўъжизаю сир.
Барибир қувончим, армоним билан
Шу ерда яшагим келар бир умр.

МУБОРАК

Сенга кўнглиннга зид буйруқ айтишди,
“Йўқ!” деб айтмоқликка журъатинг етди,
Елкангга хунук бир юкни ортишди,
Силкиндинг. Ағдардинг. Қудратинг етди.

Синчков кўзларига тикилдинг дадил,
“Узр, мен бошқача ўйлайман”, – дединг –
Бу ҳолатни ўзим этганман таҳлил,
Ўзимнинг билдигим сўйлайман”, – дединг.

Чиқдинг. Бир теракка суюндинг енгил,
Жилмайдинг: “Қушларга ўхшайман”, – дединг.
Бирдан маъсландинг. Яна шахдландинг:
“Бор-эй, мен бир марта яшайман”, – дединг.

Яшай бошлаганинг муборак бўлсин!

СЕН МЕНИ

Ўзбекча бир “оҳ” ҳам билинар,
Юрак жон жойидан тилинар,
Ўзингдан ҳимоят тиланар,
Сен сезгир яратдинг,
Худойим, минг шукур.

Севсам ишқ изҳорим аниқдир,
Раддиям, инкорим аниқдир.
Тазаррум, иқрорим аниқдир,
Сен кескин яратдинг,
Худойим, минг шукур.

Ўкинсам, пастлар деб ўкиндим,
Тўкилсам, номус деб тўкилдим,
Юкинсам, тикларга юкиндим,
Ўзинг мард яратдинг,
Худойим, минг шукур.

Сўз айтсам, пичирлаб айтмасман,
Тиғ отсам, елкадан отмасман,
Дўст тугул ёвимни сотмасман,
Сен баланд яратдинг,
Худойим, минг шукур.

Дардларим ичига чўкса бўлади,
Шу қадар тозадир – ўпса бўлади.
Гўдаклар бошидан тўкса бўлади,
Сен бекин яратдинг,
Худойим, минг шукур.

Чиройли яшайман, биларман,
Сўлмасман, қарсиллаб сўнарман,
Ўлсам ҳам бир гўзал ўларман,
Ўзинг чин яратдинг,
Худойим, минг шукур.

ТОЛЛАР МАЖНУН БЎЛДИ

Паст тушиб кўрмаган тошлар юмшади,
Қояларнинг тоши, чўққининг тоши
Дарёча кенг экан тошнинг кўз ёши.
Толлар мажнун бўлди, худойим.

Қуёшнинг қўллари нур бугун,
Булутнинг қўллари ёғишдир.
Лаҳзалар гоҳ дийдор, соғинчдир.
Толлар мажнун бўлди, худойим.

Тупроқ кўзга яқин, чўп кўзга яқин,
Гуллар ҳар шакли ёлқиндир
Кўздан ҳам кўнгилга яқиндир.
Толлар мажнун бўлди, худойим.

Сандувочдир оҳанглар оти,
Қўшиқларнинг оти – қалдирғоч,
Бахт кўп, юрак яна бахтга оч.
Толлар мажнун бўлди, худойим.

ШУКРОНА

Юзиммас, кўнглимга зеб берган онам,
Сочилса кўпайгич сеп берган онам,
Мени юртга йигит деб берган онам,
Сиз учун Тангримга шукрим кўп менинг.

Ишқим байроғини кўтарган гулим,
Икки куюк дилдан кўкарган гулим,
Мендан-да озодим, мендан-да ҳурим,
Сиз учун Тангримга шукрим кўп, болам.

Турлангич дунёда турланмаганим,
Ёлғон лойларида кирланмаганим.
Зулм садоғида тийрланмаганим,
Сиз учун Тангримга шукрим кўп, жоним.

Ҳасад тумшуғидан омон чиққан дўст
Яна давраларга мардон чиққан дўст,
Ўт сўз билан ўқ-ёйлини йиққан дўст,
Сиз учун Тангримга шукрим кўп менинг.

Бир бош кўрганчалик кўрган миллатим,
Худойим қайтадан берган миллатим,
Саноққа, синоққа кирган миллатим,
Сиз учун Тангримга шукрим кўп менинг.

Севган кўз изи бор – назарли юртим,
Илдиз берган кучдан нўзарли юртим,
Кимлигин билган кун ўзарли юртим,
Сиз учун Тангримга шукрим кўп менинг.

* * *

Қуёш – бир меҳрибон:
тоғларнинг бўйнига минган муз – юкни
оҳишта итариб туширди.

Лолалар ақлли:
анорранг кўйлақлар кийиб, тошларнинг
кўримсиз жойларин яширди.

Ялпизлар куюнчак:
икки қирғоқ аро сиқилмасин деб,
тўпланиб келишди сувнинг қошига.

Дарахтлар бир аҳил:
шавқ билан қўлига тизган гулларин
баравар кўтарди бари бошига.

Қизғалдоқ журъатли:
томларнинг устига югуриб чиқиб,
шамолда йиқилмай турибди қулиб.

Булутлар фидойи:
марварид, дурларин сочиб ташлади,
ўткир чақмоқ билан кўксини тилиб.

Ер қаттиқ қувонди, унинг қувончи
Юзига ёйилди бўлиб гул, чечак.

Шунчалар яхши бу ўлкада энди
Энг яхши одамлар яшаши керак.

* * *

Ёниб битган бўлса йўлингдаги чим,
Синиб тушган бўлса бошингдан қафас,
Суюнчига бериб яхшидан-яхшим,
Сени суюнтиргим келар ҳар нафас.
Суюнчи бўларли нима бор менинг,
Севги тўла икки кўзим бор фақат.
Қуёшим, ҳавомдай, сувим, нонимдай,
“Жоним Ватан” деган сўзим бор фақат
ХовандАр юрагим, самандар ёдим,
Қутлибека деган туркона отим,
Эрки қанот этган эрки қанотим –
Бир ўғил, биргина қизим бор фақат.
Сени суюнтиргим келади жуда,
Сени суюнтиргим келади кунда.
Суюнчи бўларли нима бор, ахир,
Майда тортмайдиган, озаймайдиган,
Сенга берсам, ўзим қизармайдиган?
Севиб ўйлаб турган кўзимдан бўлак,
Севиб кўйраб турган сўзимдан бўлак,
Мухаббат – қўлларим билан жонингдан
Қаттиқ қучоқлаб турган ўзимдан бўлак
Сенга арзийдиган нима бор, Ватан?!
Сенга арзийдиган нима бор, жоним?

УЙҒОНИШ ФАСЛИ

Кун кулиб уйғонди гулюз ойлардай,
Дунёда ёруғлик қайта тирилди.
Муз тўнғиб уйғонди баланд жойларда,
Ҳориган дарёга яна куч кирда.
Тошлар ҳам уйғонди – ёнди лолазор,
Ёддан кетган тоғлар ёдланди такрор,
Майсалар уйғонди – бошида тожлар,
Кўмди қора рангли кўйлагин тупроқ.
Куртаклар уйғонди, бир хил оғочлар
Минг хили гул бўлди, минг хили япроқ.
Насимлар уйғонди, бирдан жаранглаб –
ОЧИЛДИ боғларнинг йўқолган ТИЛИ.
Биз-да ўзгачамиз шу жонли дамлар,
Қуйиб ёғар қалбга ҳаяжон сели.
Фикримиз дарахти шиддатли ўсар,
Тинар қароғимиз ёшланишлари,
Бу ҳам уйғонишми, йўқ ҳали, дўстлар,
Ҳали уйғонишнинг бошланишлари.

* * *

Кўзларимга илоҳий бир назар келди,
Қулоғимга жаранглаб хушхабар келди,
Юрагимга сафар келди, зафар келди,
Ўзбекистон тупроғига баҳор келди.

Қуёш яна султон этиб сайланади,
Камалаклар кўкка камон – бойланади.
Қалдирғочлар – қўриқчи қуш – айланади,
Ўзбекистон тупроғига баҳор келди.

Булут ёғар – ёғишлари кумуш-кумуш,
Новдаларнинг куртаклари оққуш, кўк қуш,
Гунафшали шамолларнинг нафаси хуш,
Ўзбекистон тупроғига баҳор келди.

Тўлқин кучли – тош қирғоқлар кемтилмоқда,
Қизғалдоқлар юксакларга интилмоқда,
Қишнинг қора аёзлари умтилмоқда,
Ўзбекистон тупроғига баҳор келди.

Қоракўзлар, баҳор бизнинг баҳор бўлсин,
Тошни ёрган майса эркдан чопар бўлсин,
Чинакам бахт бизни излаб топар бўлсин,
Ўзбекистон тупроғига баҳор келди.

ҚЎЛЛАНГЛАР

Ростданми, ёлғондан мени қўлланглар,
Энг чуқур илдиздан кўкардинг, денглар.
Шохингда оғочхўр қуртларни эмас,
Учқур қушчаларни кўтардинг, денглар.

Саҳросан- улкансан, чексизсан, денглар,
Оҳулар синглингдир, йўлбарслар оғанг.
Бўронқушга бешик денгизсан, денглар.
Тангри тоғларидан бошланган соғанг.

Қўрқоқ сўзларининг тилини кесган
Дунёда энг ботир сўзликсан, денглар.
Достонсан – бағрида Алпомиш ўсган.
Ойбарчин сингари қизликсан, денглар.

Ёви ҳам муҳаббат билан қараган
Хиёнат кўрмаган хонликсан, денглар.
Набилар сўраган, қуёш қўраган
Довруғли, шавкатли, шонликсан, денглар.

Совиган суюқда ўт ёндирдинглар,
Кўзим чўғларини кўрайин ўзим.
Ўзимга ўзимни ишонтиринглар,
Ўзимга сўяниб турайин ўзим.

Ростданми, ёлғондан мени қўлланглар,
Ахир ким гуноҳсиз, ким ҳам беиллат?
Лекин ўзин севиб, қадрламаса
Озод яшамайди биронта миллат!

УНИНГ КЎЗЛАРИДА

Унинг кўзларида гумон қамчиси,
Менинг кўзларимда калтакланган ишқ,
Унинг сўзларида алам томчиси,
Менинг сўзларимда хўрланиш – қаттиқ.

...Сенинг тиниқлигинг чинмидир, Осмон,
Баландлигинг чинми, кенглигинг чинми?
Булут ёмғирларга Онами ростдан,
Қуёшинг нурданми – Ҳаққа яқинми?

Ой зўр саркардами, булутлар лашкар,
Бир-бирларидан қилмасми шубҳа?
Чақмоқ қўриқчими, гулдирак-чопар
Гулдираши ростми – эмасми тўхмат?

Сукутлар – сукутми, овозлар – овоз,
Мовийлик – мовийми, қизиллик – қизил?
Турналаринг аро ростданми парвоз?
Улар кўз кўрмакка эмасми тизим?

Рост бўлса, мен учун ялиниб-ёлвор,
Тангри Сен ёқларда, пастдан сас етмас!
Мулкиннга кўчмакка бергин ихтиёр,
Шубҳалар юртида яшагим келмас!

Унинг кўзларида гумон қамчиси...

КУЙГАН ЖОНИМ

Осмонларни қўмсаганим бир араздир,
Аразларим бир ҳавасдир, бир нафасдир,
Кеча-кундуз дил уйида битта сасдир:
Куйган жоним сизникидир, меникимас!

Бошингизни бош ҳолида қўймадилар,
Давра олиб, чавгон қилиб ўйнадилар,
Ўлганда ҳам ўйнадилар, тўймадилар
Куйган жоним сизникидир, меникимас!

Кўз ёшимни дарё билар, балиқ айтсин,
Шаббодалар “гиря” ларга солиб айтсин,
Ҳеч бўлмаса, холис айтгич Холиқ айтсин,
Куйган жоним сизникидир, меникимас!

Томирингиз узилганла бир куйрадим,
Қонларингиз бузилганда бир куйрадим,
Ғурурингиз сизилганда бир куйрадим,
Куйган жоним сизникидир, меникимас!

Энди Ҳумо Қуш келганда кетармидим,
Умидга эрк экилганда кетармидим,
Эрк сўзига тил келганда кетармидим,
Куйган жоним сизникидир, меникимас!

Гулюз, ранги сомоним ҳам ўзимга тан,
Қора ерми, осмоним ҳам ўзимга тан,
Яхшилари, ёмоним ҳам ўзимга тан,
Куйган жоним сизникидир, меникимас!

**Зулмат билан ўйнашасиз, ўйлашмасдан,
Бир тан, бир жон бўлиб бирга сўйлашмасдан,
Қонингиздан озод қушлар ийлашмасдан,
Куйган жоним сизникидир, меникимас!**

**Ўтингизда куйраб кетай, куйиб кетай,
Кетганда ҳам қирқ жон билан суйиб кетай,
Куйиндимни пойингизга қўйиб кетай,
Куйган жоним сизникидир, меникимас!**

МЎЪЖИЗА

Кун Кўкнинг ичига ўрнашди чоғи
Бирдан майин тортди Қаҳратон – қаҳр.
Қоп-қора булутлар оқ-оппоқ ёғди,
Эрта бир мўъжиза бўлади содир.

Дарахтлар титроқда эди – тўхтади,
Боғ улар устига ёйди оқ чодир.
Қарғалар сайради – қушга ўхшади,
Эрта бир мўъжиза бўлади содир.

Сукунатга келди кумушдай жаранг.
Йўл бўлса жимлик ҳам гапирар, ахир!
Чиндан йитдимикин барча ўлик ранг
Эрта бир мўъжиза бўлади содир.

Пастлик баландлади, кенгайди торлик,
Сувлар кўпайишди, ҳаволар атир.
Севганин кутгандай ясанди борлиқ
Эрта бир мўъжиза бўлади содир.

Хаёлда энг ўтли соғинч уйғонди,
Хаёлда тирилди энг кучли хотир.
Тилакда умиднинг шамлари ёнди,
Эрта бир мўъжиза бўлади содир.

Худойим, қароғим ёшланмоқдами,
Худойим, юрагим урарми ботир?
Бизда-да ўзгариш бошланмоқдами,
Эрта бир мўъжиза бўлади содир.

КУЙМАКНИ ЁЗИБДИ

Сен ҳам бир ўзбексан, майли, соғ бўлгин,
Қуёш қор туширмас гулсўқмоқ бўлгин,
Ё тилло қасрингда шамчиरोқ бўлгин,
Сенга бўлмоқликни ёзибди Худо.

Сен ҳам бир ўзбексан, осмонда бўлгин,
Гулханни четлаб ўт, чаманда бўлгин,
Толе кулиб боққан томонда бўлгин,
Сенга кулмоқликни ёзибди Худо.

Кўзи ёшлиларни кўравераман,
“Кимлар йиғлатди?” деб сўрайвераман,
Жонимни ўтларга уравераман,
Менга куймакликни ёзибди Худо.

Битта учқуним йўқ – дудли, қароли,
Давоси – адолат, даврон яроли,
Ўзбаки юрагим ишқнинг ороли,
Менга суймакликни ёзибди Худо.

АЁЛ

Сочларим кийикдир, сочларим туман,
Сўқмоқлар тасмадир – йўллар Ёсуман,
Мени қамаб қўйинг ўз ичингизга.

Қошларим дол менинг, қошларим – ҳилол,
Чақмоқлар – ханжардир, чақмоқлар – илон,
Мени қамаб қўйинг ўз ичингизга.

Кўзларим чашмалар, қароғим – томчи,
Тўзонлар сочмадир, ёмғирлар – қамчи,
Мени қамаб қўйинг ўз ичингизга.

Қўлларим шохадир, қўлларим новда
Довуллар овдадир, бўронлар – овда,
Мени қамаб қўйинг ўз ичингизга.

Бир бўлак мўъжиза оёқдан-бошим,
Бир ўзин мўъжиза билар қуёшинг,
Мени қамаб қўйинг ўз ичингизга.

Ҳақдан ҳақ узишга лабларим етмас,
Кундузларим етмас, шабларим етмас,
Мени қамаб қўйинг ўз ичингизга.

Гарчанд кўзтортардир, давлатманд, тўқдир,
Сиздан ташқарида муҳаббат йўқдир,
Мени қамаб қўйинг ўз ичингизга.

* * *

Кеча қуловлагич ўқ отди, дерлар,
Чиройини буткул йўқотди, дерлар.

Оҳ, уни бир яхши суйсалар эди,
Беришса дилидан парча дил узиб,
Чечак сувратинда, гул сувратинда
Тошларнинг остидан чиқарди ўсиб.

Кеча қуловлагич ўқ отди, дерлар,
Назокатин буткул йўқотди, дерлар.

Оҳ, уни қизғониб суйсалар эди,
Яшириб қўйишса кўнгил уйига,
Кундузлар турланиб, кеч атирланиб
Кўмиб ташлар эди жаннат бўйига.

Кеча қуловлагич ўқ отди, дерлар,
Аёллигин буткул йўқотди, дерлар.

Оҳ, уни бир қаттиқ суйсалар эди,
Ўлдириб қўйсайди муҳаббат кучи,
Қайта аёл бўлиб туғилар эди,
Шу ишқда қайтадан ўлмоқлик учун.

Оҳ, уни бошқача суйсалар эди!

МУҲАББАТ

Чопишни истамайман
Ёлғон, чин орасида.
Яшириниб ётгим келар
Кўзимнинг қорасида.

Майдалангим келмайди
Хиёнат орасида.
Ҳаёллар сурсам дейман
Кипригим соясида.

Юришга рағбатим йўқ,
Ғийбатларнинг ёнида.
Йўл солиб олсам дейман,
Кўнглимнинг осмонидан.

Сузишни хоҳламайман
Сароб тўлқин солида.
Баланд учгим келади
Сочимнинг шамолида.

Мен кимман – Муҳаббатман,
Музламайман. Ёнмайман,
Муҳаббатсиз кунларга
Ўзимни ишонмайман.

МЕНИНГ ДУШМАНИМ ЙЎҚ

Мен меҳр боғида ўсган дарахтман,
Эгнимда тўрт фасл ям-яшил кўйлак.
Юрагим уйғонса, шиддатман, шахдман,
Менинг душманим йўқ шайтондан бўлак.

Ҳеч қачон кесмайман бировнинг йўлини,
Ҳеч кимга орқадан калтак отмайман.
Худога айтаман оғриси дилим,
Ундан бошқасига айтмайман.

Дардим пинҳонадир, бахтим ошкора,
Кўзларга тутаман кундузларимни
Сочсин деб ўзбаки ҳовлилар аро,
Шамолга бераман гул сўзларимни.

Куртагим севгидир, ишқдир япроғим,
Ҳимоя қўрғоним ўша ҳисларда.
Мухаббатли бўлгач бошдан оёғим,
Зинҳор хавотирим йўқдир сизлардан.

Ҳар яшнаган билан бирга яшнайман,
Дўсту ҳамроҳдирман тили йўқ тошга.
Кўнглимга суюниб қўрқмай яшайман,
Менинг душманим йўқ шайтондан бошқа.

ДАРАХТ

Довуллар жонига солса-да титроқ,
Қаҳратон жисмини кўмса-да қорга.
Куртаклар тугади, ёзади япроқ,
Оқ гуллар кўтариб чиқар баҳорга.

Қуёш оловқушдай пуркайди оташ,
Япроқлари дўнар ўтли қоғозга.
Сувларга сачрамас, қилади бардош,
Ширин меваларин тутади ёзга,

Сайроқи қушларин солсада ҳайдаб,
Ёмғир ўчирса-да кўзининг чўғин.
Оҳ тортиб қўяру қилмас майда гап,
Кузнинг этагига тўкар бор-йўғин.

Тилло кўйлаklarин олса-да ечиб,
Шохига қўнса-да қарғалар тўпи,
Илдизин қўпориб кетмайди ўчиб,
Тупроққа қўшади тушса бир чўпи.

Сочин байроқ қилган мард аёллардай
Илдизлари билан қучар тупроқни.
Бизчи-биз юрибмиз не хаёлларда.
Кўнгилга сўратин солаб ўзоқнинг.

Жоним дарахтларим, битта сўз айт сан,
Сўз сенинг ҳуқуқинг мен жимман, жимман,
Бошим эгай десам жуда баландсан,
Ватанпарвар сенсан, мен-чи, ҳеч кимман!

КЎКСИНГДАГИ ҚЎЛИНГ

Кўксингдаги қўлинг, эгилган бошинг,
Чиндан ҳам ҳурматинг ифодасими?
Лабдаги, кўздаги табассумларинг
Меҳру муҳаббатинг элчисимикин?

Сасдаги майинлик, сўздаги лутф
Чиндан ҳам садоқат белгиларими?
Кечир, мен бошқача ўйлайвераман.

Табассум – хушомад,
Эгилиш – қуллик,
Лутф ҳам уларга
Эгиз бир нарса.

“Алдовмас!” дедингми,
Алдамадингми?
Майли, ёлғон бўлсин тасаввурларим,
Сенинг шу қиёфанг рост бўлса басдир.
Мен ёлғончи чиқиб қизарсам, майли!

“Ўзбекистон” дея шивирлаганда
Ўзингнинг овозинг ўпгинг келарми,
силагинг келарми товушларини
онангнинг юзини силаган каби,
болангнинг юзини силаган каби.

Хорижий бир юртдан сафардан қайтиб
Ўзбекча гапира бошласанг ногоҳ
Тушовини узган тулпорлар каби
Ўйноқлаб кетарми тушунчаларинг?
Ё ҳақдан шифосин топган гунг каби
Мақтангинг келарми тинмай гапириб,
Тилингнинг қайтадан очилганини?

Ёлғиз қолганингда, маъюс чоғингда
Ўзингдек қоракўз келса ёнингга
Қалбингда бир қудрат тириладими?
Ўзингни бир эмас, ярим кўнгилмас,
Икки деб, бутун деб ҳис этасанми?

Яшаган умрингда шу туйғуларни
Лоақал бир марта кечирган бўлсанг,
Сен мутлоқ кичкина одам эмассан.
Ишончли аскарсан. Ишончли қўшин.

ХАЛҚИМГА

Юлдуз сўнмай дарвозасин кенг очиб,
Фаришталар йўлларини супурган.
Нон увоғин қумри қушларга сочиб,
Нафасидан гул ифори уфурган.
Зариф кўнгил чамандорим сиз мани,
Кўнгли камга ҳовандарим сиз мани

Елкасига боласини миндириб,
Ҳар қувончга биттадан тўй тўйлаган.
Ичи куйса, қоратолни синдириб,
Ҳуштак ясаб, “Чўли Ироқ” куйлаган.
Гоҳ созчи, гоҳ каламдорим сиз мани,
Машраб феълли қаландарим сиз мани..

Ичга ютар чекиб юрган ранжини
Бахтин айтиб, бошқасини айтмайди.
Қора тупроқ тилиб топар ганжини,
Қора меҳнат қорайтирса қайтмайди,
Заҳмат билан оламдорим сиз мани,
Ўтдан чиққан самандарим сиз мани.

Севиб боқсам, фақат чирой кўринар,
Ҳаммангизга, кўз туморим сиз мани,
Ўзимники ўзимга ой кўринар,
Сўз туморим, ўз туморим сиз мани.
Ўтдан чиққан самандарим сиз мани.

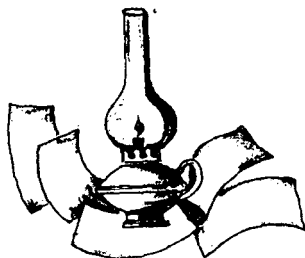
* * *

Тутганинг тилло бўлсин,
Ипак бўлсин кийганинг.
Куйганингни кўрмай ҳеч,
Кўрай доим суйганинг.

Чўп қадасанг, боғ бўлсин,
Дона донинг тоғ бўлсин.
Кексаларнинг кенг осмон,
Ёшларинг чақмоқ бўлсин.

Йўлларинг қумушлансин,
Умидларинг кучлансин.
Буюкликка чоғландинг,
Орзуларинг ушалсин.

Офтобли дарға

АЛФОНСИНО СТОРНИ,

АРГЕНТИНА

ЭРККА ЗОРЛИК

Эрка зорлик – шеърларимга жон,
Эрка зорлик – мени қўймас тинч.
Бу – ўзига кўп йилдан буён –
Шакл излаб юрган ўт соғинч.

Момом ўтган озодликка зор,
Шундай интиқ ўтган онам ҳам.
Айтолмаган соғинчин бир бор,
Қуллик солган тилига кишан.

Заҳмат юкин тортиб эзилган –
Ўша – ўтли соғинч кўзида –
Аламли ёш бўлиб тизилган,
Етти сандиқ ичра ётган зар –
Каби онам ташналиклари
Даъватимда довулдай
янграр.

БАҲОР ЁДИ

Мункиллаган дўстим бор эди,
Мен деб жони оғирди жуда.
– Қизалоғим, қўрқмассан, – дерди,
Сени ботир яратган Худо.

Қамчи ушлаб совуқ ёмғирлар
Кўзингга кўз тикиб турибди.
Олов сочин ёйган ёнғинлар,
Сўзларингни пойлаб юрибди.

Тимдаларди хавотир ичин,
– Қўрқманг, – дердим,
Қўрқмаслар – ҳақдир.
Сув – шарқираб оқмоқлик учун,
Қуш учмоққа яралган, ахир.

Манглайида бўронлар изи,
Титрар эди сўзлагани чоқ.
– Эркак йўқми бу элда, қизим,
Сенга қолган рост сўзни айтмоқ?

ИҚРОР

Тушимда ўт бўлиб севдим, севгим чин,
Бундай туш кўрмайди ер одамлари.
Ёлғиз жаннат берар бу туш қувончин,
Ё буюк шеър туққан илҳом дамлари.

Уйғондим. Совуқман. Сўникман. Ё Раб.
Тирилай. Ишқ бергин. Ишққа зор жоним.
Кунларинг ўтмоқда менга терс қараб,
Менинг кўкка ўрлар доду фиғоним.

Тангрим, қамчилагин, мана бошим ёр,
Мунис кўринсам-да, иблисларим бор.
Жазо аъмол учун берган ишқ, кучинг.
Сарф этиб юбордим нафс, ҳавас учун –
Шароби ишқ эрмас, оғу ичиргил!

ХОҲИШ

Ибтидоий дунёга қайтмоқ истайман гоҳо,
Ё менга ўз ҳаётин берса эди майса, гул.
Ё ўзим шарбат қуйиб ичиб ётсайдим танҳо,
Ҳушёр яшаш азобин унутгим келар буткул.

МАЙДА ОДАМ

Кичкинасан, майдасан бунча,
Қуш не, осмон нима – билмайсан.
Миянгда ўсмаган түшунча,
Сайрасам, ёнимга келмайсан.

Қафасда куйлашим бесамар,
Қани оч! Бўлмагин ёв, душман!
Даъватим самода билинар,
Самоларга яралган қушман!

Манглайида лаънат тамғаси,
Қафас асти келтирмагай шон!
Оч-эй, йўқса, тош қотган сасим –
Уни бир кун синдирар, ишон!

УШАЛМАС ОРЗУ

Эй ушалмас орзум – чиройли гулим,
Ҳеч олис кетмайсан – хирадир таъбим.
Деразам тагида бир сиқим бўлиб,
Қунишиб турасан тиланчи каби.

Сендан қочай десам – даштдай куяр қалб,
Оч бўридай увлар умидсиз ҳислар.
Ўлим чериклари тортиб келар саф,
Жонимга босилар оғриқли излар.

Сен товшимга соқчи, бўғзимга посбон,
Мулкимга ўрнашиб олдинг султондай.
Бу ҳаёт жонимга теккандир қандай?

Эй ушалмас орзум – эй гўзал гулим,
Боргин, ташлаб кетгин. Қийналдим беҳад.
Бу не ҳол? Ёнимга келасан кулиб,
Қучоқлай бошлайди яна ширин дард.

МЕН ЭНДИ УХЛАЙМАН...

Шудринг дўппи керак, онажон, энди,
Майсадан қўл керак, гулдан тиш керак.
Тўшагим ёвшанга тўлатиш керак,
Сўнг кўрпам тупроқдан қилсангиз эди.

Ой оппоқ олмадай етилган палла
Чарх урса бош узра юлдуз тизгини –

Ётсам – оғир-оғир вужудим ечиб,
Оҳиста-оҳиста айтсангиз алла.

Ассалом, Сокинлик ўхшаши йўқ бахт!
Заъфарон япроғин сийлов ўрнида –
Бағримга қуш каби учирай дарахт.

Раҳмат, онажоним, оҳ бу дунё кенг.
Қўнғироқ қилсалар: – Кўчага чиқди,
Қачон қайтишини мен билмадим, денг.

МАШҚЛАР

Курашларга чорлайди шаҳидларнинг овози,
Ҳар садога акс-садо қайтара олсак кошки.
Ўзгариб кетар эди бу кунларнинг ҳавоси,
Майсалар потрар эди, ёриб чиқарди тошни.

Ўлимни машқ этмоққа мажбурмиз ҳар лаҳзада,
Совуқ шарпаси тегиб, кўкаргай боз юзимиз.
Гўё ўлим чоғини ўйнаш учун саҳнада –
Титраб машқ қилаётган актёрларнинг ўзимиз.

Ўртанар бағрим, ё раб ва қайта чекар озор,
Гуллар очилгай яна шараф, яна шон.
Ахир яшамоқчийдик биз одамдек бахтиёр,
Эсиз, ўлим машқида ҳаёт бўлди-ку тамом!

ЁЛҒИЗ СОҶЧИ

Ўзлим хатардан қутқарсам, кошки
“Юр” дейман, қилт этмас, итлар вовуллар.
Шудринглар ёғса-да, ўтлоқлар ташна,
Шамоллар эсса-да, түпроқ ловуллар.

Ўлим ҳам, келдим, дер, қани ким тайёр?
Ўзлим қутқармоқ истадим бекор.
Тошларни тахлашган – унмайди йўлим,
Ишлайман дейману узилган қўлим.

Сўзлашни хоҳлайман – кесилган тилим,
Кўзларим ўйилган – зимистон дилим,
Оёғим беаёв қисади ғулим.
Тишларим ғижирлаб “ув”им эзади.

Новдаман. Пўстимдан заққум сизади.
Олмаман. Гуллаган дунёни севдим!
Музладим. Барибир дарёни севдим.
Түпроққа қоришиб самони севдим.

Ахир мен ўзлим қутқармоқчиман,
Қани, ким қўллайди? Ёлғиз соқчиман.

УМИДЛИМАН, ГАРЧАНД УМИД ЙЎҚ

Наҳот ёшлик йиллари секин
Ўтмоқдалар бенур ҳам беўт...
Кўникмасман! Баҳордир бугун
Кузнинг қари йўлари, сен кут!

Йиғлаб қўшиқ айтаман шўх-шўх,
Намли тун ҳам жилмайиб хушҳол.
Умидлиман, гарчанд умид йўқ,
Яшаш керак! Йўқол, ғам, йўқол.

Қашшоқ юртим кўкрагин босган
Қор устига ўтказай кўп гул.
Кўз ёшимга олов туташган,
Кўз ёшимдан сувлар ичсин ул.

Шунда қорлар эрийди буткул
Музнинг қалин қайиғи синиб.
Дамлар келар очилиб гул-гул,
Вужудимиз ўпар ёруғлик.

Шу кун учун тип-тик тоғларга
Зилдай тошларэлтсам ҳам майли.
Чидагайман бундай чоғларга
Ҳориб-чарчаб кетсам ҳам майли.

Қора кеча ётса олдимга
Қорачиғим чўғдай ёқаман.
Қуюқ парда – туман ортидан
Йўлчи юлдузимни топаман.

Ўлим сиқиб тўрт томонимиз
Оғриқлардан солса ҳамки дод.
Ололмайман юрак ёнини,
Йўлатмайман оромни бевақт.

Узун бўлиб бормоқда кеча
Мен айтган кун тонглари йироқ.
Фақат, юрак, чўчима ҳеч ҳам,
Ур, уравер, яна кучлироқ.

Намли тун ҳам жилмайиб хушҳол.
Умидлиман, гарчанд умид йўқ,
Ҳа, қўшиқлар айтаман шўх-шўх,
Биз яшаймиз, йўқол, ғам йўқол!

* * *

Тасаввур, сен сеҳрли кучсан,
Ҳаёт қурдинг тап-тақир ерда.
Кўзларини кўр уйқу қучган
Одамларни уйғотдинг бирдан.

Тошга бошин уриб бўкирган
Тўлқинларга сен йўл кўрсатдинг.
Элимизни эзар қора ғам,
Ёлвораман, чора ўргатгин.

Қандай озод этамиз ҳақни,
Қандай янги дунё қурамиз,
Танитамиз ўзига халқни?
Нима қилсак, синмайди умид,
Айт, эркисизлар нима қилсин, айт?!

* * *

Қайга боқсам, оғриқли «оҳ» лар,
Шивир-шивир кўп ожиз товуш.
Тақдирга тош отар ноҳақлар,
Бахт келтирмас барибир қарғиш.

Юртимизнинг кўҳна дардида
Кўйиб, кўмир бўламиз кунда.
Қўлларимиз оғир занжирдан
Бўшабини кутамиз жуда.

Кўз ёшимиз ичди-ей занжир,
Занглаб кетди, синмади фақат.
Ярамиз ҳам турибди бир хил
Малҳам келмай битмас жароҳат.

Қайғу ичра йиғлашдан не наф,
Келинг «Эрк» деб кўтарайлик бош.
Курашайлик бўлиб метин саф,
Манглаймиз ўпажак қуёш.

БУНЧА ОЗ СЕВАСИЗ, ЁМОН-Е СЕВАСИЗ?!

Марина Цветаева билан юзма-юз

“Рус шеърятини ушлаб турган буюк кучнинг бир бўлаги – Марина Цветаева 1892 йилнинг кузида Москва шахрида туғилиб, 1941 йил ёзи сўнгида Кама яқинидаги Елабуга шаҳарчасида ўз жонига қасд...”

Ёлғон! Бўзрайиб турган бу қоғозлар, Сиз ўқиётган ўлик хабарлар ёлғон! Марина Цветаева туғилган, шеър ёзган... қолганига ишонманг!

... Мен ўн етти яшарлигимда Марина ҳам ўн етти ёшида эди. Ҳозир мен қирқ устидаман. Марина ҳам менга тенгдош.

Ана у... Шамнинг маъюс шуъласи безаган хонамда, мендан тўрда ўтирибди, сочлари кумушланган. Мен ҳатто, унинг қўлидаги сигаретанинг ўткир ҳидини ҳам туюман.

– Марина, сен нега Октябр инқилобидан сўнг хорижни ихтиёр этдинг? Агар мен сенинг ўрнингда бўлсам қуёшли юртни ҳеч қачон ташлаб кетмаган бўлардим, демоқчи бўламан-у бирдан совқотаман, димоғимга қон ҳиди урилади. Нигоҳимда Октябр инқилобидан сўнг ҳарир кўйлаклари дол-дол йиртилган, ҳақоратланган, хўрланган Ватан туриб қолади. Ҳақорат, хўрлик тобора баҳайбатлашади, мен эса бу баҳайбатлик қаршисида кичрая бошлайман. Ғаминг олдида ўзингни заиф, ожиз ҳис этиб яшашинг дўзах-ку! “Бир нарса десанг-чи!” Илтижо билан Марианага қарайман: У жим. Борис Пастернакнинг “Сукунат, Сен мен тинглаган барча овозлар аро энг яхшисан,” сатрини ёдлайман. Маринадан гина қилиб ўтирмайман: унга суҳбатдош бўлиш учун ўзингнинг даражангни ҳам билгани маъқул. Мариана Цветаеванинг хорижга йўналган йиллар ва йўлларида қидиринман. “Менинг бутун ҳаётим ўз кўнглим билан севишмақдан иборат. Менга ўз кўнглимдан бўлак ҳеч нарса керак эмас”, деб ёзган эди шоира ёш пайтларидаёқ. Одатда ўз кўнглини таянч билган кишилар бундай қарорга анча кеч –

ҳаётнинг кўп баланд-пастиликларидан кечиб, келадилар. Цветаева ўзини жуда эрта таниди. “Яратгувчим, сен менга афсонлардан гўзалроқ болалик бердинг, энди ўн етти ёшимда худди шу янглиғ гўзал ўлим бер!”

Бу сатрлар Маринанинг илк шеърларидан. Ва мен шеърга жуда ишонаман, бу – ўсмир шоиранинг олиф-тачилиги эмас. Унинг қалбидаги муҳаббат, эҳтирос ўлчовсиз эди. Марина ана шу ўлчовсиз ҳиссиётлари билан қандай бўлса шундай яшагиси, шундай ёзгиси келарди. У ўз ҳиссиётларининг ўткинчи ғояларга хизмат қилишини мутлақо истамас эди. 1912-1914 йилларда Марина Цветаева ҳаётида кетма-кет ўзгаришлар содир бўлди: унинг илк шеърий китобчаси “Тунги альбом” нашр этилди. Марина севди-севилди, оила қурди, қизча кўрди, севимли отасидан жудо бўлди: лекин бу ҳаётнинг кўтарилиш-тушиш лаҳзалари шоирани эсанкиратиб қўймади, у бахтда ҳам, бахтсизликда ҳам ўзини БОШ ҲАРФЛИ ИНСОН сифатида тутди.

Инқилоб арафасида Цветаеванинг иккинчи китобчаси чоп этилди. Шоира бу китобчани “Сеҳрли ёритгич” деб номлади. “Сеҳрли ёритгич” аввалги тўпламдагидай катта шовшувга сабаб бўлмади. Нега? Марина ёмон ёза бошлаган эдими? Асло! Фақат бу пайтга келиб қаламкашлар гуруҳ-гуруҳга ажратила бошлаган, ҳар гуруҳ ҳаётга ўз байроқдор ғояси, манфаати назаридан қараётган эди.

“Агар мен уларниг цехида бўлганимда, асло туртилмаган бўлардим, лекин мен барибир уларнинг цехига кирмайман! – бу Цветаеванинг ўз танқидчилари ҳақида айтган гапи. “Мен ҳеч қандай адабий оқимни танимамайман, мен инсоний оқимни севаман!” Бу гаплари билан шоира қанчалар баланд! Қанчалар ҳавас қилса арзийди унга! Бир ёқда инсонларни тоифалайдиган давр яқинлашиб келмоқда эди. Бу давр ёвуз эди, ялмоғиз эди, ўз ҳукмига, ўз доирасига кирмаганларни еб, йўқотар эди. Кирганларнинг эса қиёфаси, қалбини топтарди, уларнинг ичидаги “мен” топталарди, ҳаммаси бечора “улар”га айлантириларди.

“Москвада яшаш даҳшатли даражада оғир...” – Марина

бу гапни очликка чидолмай айтган эмас.

“Мен энди ҳеч қачон шўро маҳкамасида ишламайман!”
– Марина бу гапни ташлаб кетган хизмат жойидаги шароитнинг оғирлиги учун айтмаган.

Марина – кўнгил фарзанди, юрак фарзанди эди, эрк боласи эди. У шунинг учун айтган бу гапларни.

“Менинг иккита душманам бор: очларнинг очлиги ва тўқларнинг тўқлиги”.

Бу Цветаеванинг шеърый хулосалари.

Очлик, энг кучли одамни ҳам баъзан ўз қиёфасидан айиради: хиёнат қилдиради, ялинтиради, ликиллатади.

Тўқлик – семиртиради, нозик, нафис ҳиссиётлар ёғ бостиради-пишиллаб нафас олишга мажбур этади. Марина Цветаева Россия келажагида шу икки бахтсизликни ҳис этиб турарди: “Ҳамма учун ҳамма нарсани ҳис этиб яшаш азоб”... Маринани эса ҳис этишлари қийин эди.

– Сен шунинг учун, ўзингни майдаламаслик, йўқотмаслик учун хорижга кетдинг!

...Менинг унга баъзи тадқиқотчиларидай “эрининг орқасидан кетишга мажбур бўлди” демаганим ёқдим, Марина бир марта бош силкитгандай бўлади: сигарета кукунлари тўзғидими ё дарчамдан қор учкунлари исингани кирдим... хонам туманланади...

– Сенинг Борис Пастернак билан муносабатинг ҳақида ҳар хил...

... Марина “қилт” этмайди. Эҳ, бечора мен! Эҳ, бечора биз! Ахир биз муҳаббатни кичиккина ҳарф билан ёзамиз ва шундай тушунамиз-ку! Марина Цветаева учун эса “Муҳаббат одамни бир эмас, минг этади”. Қандай муҳаббат, кимга муҳаббат, бунинг фарқи йўқ: онийми, мангуми, инсонгами, чўпгами – Марина бутун борлиғи билан ўзини кул-кул этиб севади:

“...Пастернак... у сўзламайди, у сўзлаб ўтиришга чидамайди, у портлайди”.

“...Пастернак, сиз менинг биринчи шоиримсиз. Сиз менга кераксиз десам ёлғон! Сиз менинг яшашим учун кераксиз!”.

“...Сизга эмас, ВУЖУДингиздаги руҳингизга сиғинаман. Биласизми, биласизми, поймонангиз тўлса, Сизни дафн қилишларини эмас, ёқиб юборишларини истайман...”

“...Борис... мен сенинг исмингни шу қадар яхши кўраман-ки”.

– Марина, сен нақадар ростгўйсан! Ўзингдан ўзингни яширмайсан! Биз бор туйғумизни очгани ғийбат қилишларидан қўрқамиз. Бизнинг гапимиз уларнинг ўлчовидан катта бўлолмайди. ...Марина менинг ҳасратимни ҳам эшитгиси келмайди: Эҳтимол, ўзи хориждан Борис Пастернакка ёзган бошқа хатларимни ҳам эшитгиси келаётгандир... Бунча кўп бу хатлар, бунча яхши!

“...Агар тангрим яна бир мўъжиза кўрсатиб, сизни омон қолдирса... Изингиздан итдек эргашиб юрардим...”

Бу Маринанинг эри Сергей Эфронга битган мактубидан.

“Сереженька... исмингизни ёздим, энди буюғини ёзишга мажолим қани?” – бу ҳам ўша мактубдан.

“... Сизнинг китобчангизни ёстиғим тагида тобутимгача элтаман...” Марина Цветаева бу гапни ҳам Борис Пастернакка ёзган деб ўйлардик билмасак. Йўқ, бу мактуб Анна Ахматовага йўлланган. Сиғиниш, соғиниш, хавотир, интилиш... Марина Цветаева чет элларда яшаган манзилларининг исми бу. Тадқиқотчилар бу манзилларни Германия, Франция, Чехословакия ва яна аллақандай ажнабий исмлар билан атайдилар.

Аслида Марина Цветаева ўз ичида – ўз қадрдон манзилларида қийналиб-қийналиб, оғриб-оғриб умргузаронлик қилди. .

“Мен бу ерда ҳеч кимга керак эмасман, у ернинг эса қолипларига сиғмайман”.

“Мени Россияда бу ердагидан яхшироқ англайдилар, нариги дунёда эса у ердагидан ҳам тушунарлироқман”.

Бу ёзувлар-шоиранинг чет эл дафтарларидан кўчирмалар. Кўчирмалар – унинг ҳамон ўзини яхши билиши, жисмдан кўра руҳга тушунарлироқ эканини англаиб турибди.

Бир қараганда, Марина Цветаева хорижда барча мусо-

фир шоирлардай кун кечирганга ўхшайди: шеър, дostonлар, наср ёзди, китоблар чоп эттирди, арзимаган пулларга шеъррий кечаларга борди, эри билан узоқ-узоқ ҳижронда яшадди, фарзандлар кўрди, фарзандларидан ажралди...

Лекин у шоир учун энг муҳими – турли тарафларга ўтиб кетмади. Мудом ўз юраги тарафинда қолди:

*“Сўнгги йўлга кетар дам
Икки қўлсиз қолсам ҳам
Бошим ётган кундага
Лабим билан ёзаман:
Қаддингни тутгин жоним,
Ватан сенинг имонинг!”*

Бошқа шеър:

*“Қўй осмонни, узоқ у,
Ердаги лаблар яқин.
Аёлмассан, билмайсан,
Бизни қарғама, тангрим”.*

Ёки шунчаки бир айтгани:

“... Пулми, пулга туфураман, пулни фақат пулим тамом бўлган кун эслайман”.

Мен Маринанинг бутун, мағрур руҳини унинг қўли билан битилган ҳар сатр, ҳар ҳарфдан танийман.

...Бўлмаса Елабугада бир қарич арқонга осилган ғариб жасад ким? Айтинг, ким?! ... Марина Цветаева 1939 йил оиласи билан Ватанига қайтади. Россияда аҳвол, деярли Марина кетган пайтдагидек эди: ҳамон ҳукмрон ғоя қолипига сиғмаганлар озодликка, тирикликка сиғмас эди. Аввал Цветаеванинг эрини, сўнг қизини қамоққа олдилар. Сўнг уруш даҳшатлари бошқа даҳшатларни ёпиб юборди: шоира 15 ёшда ўғилчаси Георгий билан олис бир Россия шаҳарчасига сурилди. Ҳаётининг сўнгги онларида шоира тирикчилик учун таржима билан шуғулланди. “Тирикчилик учун!” Бу шоира тадқиқотчиларининг гапи. Мен Марина Цветаева

ёлғиз тирикчилик учун Гарсиа Лоркани таржима қилганига ишонмайман. Мен ўз Маринамни синган, эзилган, бошқа бир Маринага алмаштиргим келмайди. Шоирага тегишли архив материаллари орасида унинг ўз қўли билан ёзган бир аризаси ҳам бор: Цветаева бу аризада Чистопол шаҳар (Бу шаҳар Кама яқинида) адабиёт фондига ўзини идиш-товоқларни ювувчи қилиб ишга олишларини сўраган. У ҳам менинг Маринам эмас!

...Бўлмаса, Елабугада бир қарич арқонга осилган жасад Ким?! “Ҳаёт – бекат, тез фурсатларда кетаман, лекин қаер-галигини айтмайман”. Марина Цветаева анкета саволларининг бирига шундай жавоб берган эди. “Мурлига, мени кечир, энди бу мен эмас”. У ўғлига ўлим олди хатчасида шундай деган эди.

– Ҳа, у жасад сен эмас! У сенинг ботир руҳингнинг, сотилмас руҳингнинг золим даврга келтирган қурбонлиғидир!

Ўзим айтаман, ўзим йиғлайман. Марина эса ҳамон сўзсиз:

– Марина, бир сўз айт, кучланай: токи мен-да ўз жисмимни...

Бирдан овоз! Аниқ Маринанинг овози: кумушдай, самимий, на киноя, на нафрат, на ожизлик... Фақат РОСТЛИК:

– Бунча оз севасиз. Ёмон севасиз?!

– Нимани Марина?! Ўзимизними, кўнглимизними? Ғуруримизними, нимани?! ...Энди овози тугул, ўзи ҳам йўқ. Шамнинг маъюс шуъласи безаган хонам, унинг китоблари, ухлаётган болаларим... ҳайрона ЎЗИМ...

1991 йил аввали.

ЁДЛАГАНЛАР ИЧРА БЎЛАРМАН МЕН ҲАМ...

Анна Александровна Баркова... Бу номни бугун шеърятнинг энг ашаддий ишқибозлари ҳам минглаб, миллионлаб рус олимлари каби жўнгина қабул қиладилар. Ҳатто поэзия билимдонлари ҳам Анна Александровна шахсини бор энибўйи билан тасаввур қила олмайдилар. Бунга мухлислару билимдонлар айбдор эмас, айбдорлар ўзга ... 1922 йилга қайтамиз. Петроградда ҳали ҳеч кимга маълум бўлмаган 20 яшар шоиранинг “Аёл” деб номланган китобчаси нашр этилди. Бу юпқагина китобчага биров таниб, биров танимаган аллақандай тадқиқотчи эмас, кимсан Луначарский сўзбоши ёзади. “Бу шеърларнинг муаллифи 20 яшар эканига сира ишонгинг келмайди...” деб бошланади сўзбоши. Кейин ҳайратлар, мақтовлар, хитоблар... Луначарский муаллифни аллақачон шоирга айланиб улгурган, яъни ўз сўзи, ўз йўли бор катта шахс сифатида таништиради. Луначарский бу эътирофини Анна Александровнанинг ўзига бир йил олдин хат орқали изҳор қилган эди.

“Сиз адабиётимизга унинг турли босқичларида яшаган шоирлардан яхшироқ шеър берасиз, деб комил ишонч билдираман”, – дейилган эди мактубда.

Блок, Брюсов, Воронский... умуман Анна Александровнанинг ўша шеърый китобчаси ва ундан сўнг вақтли матбуотда эълон қилинган ўнларча шеърлари билан танишган кўп кишилар шоиранинг келажагига умид билан қарашди. Бу умид ишончга айланиши шубҳасиз эди. Агар... агар жамиятда қўрқоқлар, жоҳиллар, ичи қоралар бўлмаганда, агар яна ўша жамиятда мардлар, фидойилар, қалби тозалар кўп бўлганда афсус!

Анна Александровна илк бор 1934 йилда қамоққа олинди. Фақат беш йилдан сўнггина озодликка чиқди. Сўнг уруш... қамал... 1947-56 йиллар – яна лагерь. 1956 йилнинг январидида шоира беш йил сиёсий ҳуқуқлардан маҳрумлик шарти билан турмадан чиқарилади. Аммо шахсий мактубларнинг бирида эҳтиётсизлик қилиб ёзилган уч-тўрт жумла уни

учинчи бор озодликдан маҳрум этди. Йигирма беш йиллик тутқунлик... бу тутқунлик яна ҳам кўпроқ чўзилиши мумкин эди, яхшиям, дунёда ўзидан ортиб ўзгаларни ўйлайдиган инсонлар бор! Шоир Твардовскийнинг ҳаракатлари туфайлигина Анна Александровнанинг иши қайта кўриб чиқилди ва у оқланди. Шоира ҳаётининг турмалардан ортиб қолган озгина қисмини Москвадаги Суворов хиёбонида жойлашган коммунал уйда ўтказди, оиласиз... ёлғиз. Умрнинг бундай ниҳояси тутқунликдагидан қанча енгил... буни фақат бошидан кечирган кимсагина айта олади.

Анна Александровна Совет ҳукумати олдида қандай кечирилмас гуноҳ қилдики, бундай “мукофотга” сазовор қилинди? Ахир, у ҳукуматни жон-жаҳди билан ёмон кўрадиган капиталистнинг ҳам эмас, Иваново гимназияси қоровулининг, демак, камбағалнинг, шу ҳукумат манглайига офтоб бермоқчи бўлган кимсанинг қизи эди. Бўлажак шоира 14 ёшидаёқ “Махфий киши неварасининг кундалиги” деб номланган дафтар юрита бошлаган эди. Илк шеърларида Эдгар По, Оскар Уайльд, Сологуб каби машҳур шоирлар таъсири сезиларди. Демак, Анна Александровна тўғри йўлда эди.

Шоира қаламга олаётган объектини у ёки бу ёққа бўяб кўрсатмайди, қандай кўрса, шундай ёзади:

*Ўткинчимас – қондан ўтгани
Шундан майинлигим ҳам дағал,
Боласиман чекка ўлканинг,
Уйим кўр бир кулба – камбағал.
Тағин шаҳар. Қишлоқ ҳам эмас,
Уфурмайди бол ҳидли гиёҳ.
Кулбам аччиқ ғамни ичиб маст –
Ётар, тун-кун сасийди ароқ.
Кўзим очди китоб тобора:
Россиянинг кул ранг чанглари
Ва лаънати шиквалар аро
Ўзгалар кечмишин англадим:*

*...Бу кечмиш куйса-да, азобланса-да
Жинойтга мойил, мағрур, зардай соф...*

Дастлаб, юқорида айтганимиздай, Анна Барковани қандай бўлса шундайча қабул қилдилар, ҳатто ўша давр танқидчиларидан бири уни “Янги шеърятнинг Жанна д Арки” деб ҳам таърифлади. Бу муносабат узоқ давом этмади. Эндигина битта китобчаси нашр этилган шоира ижодини титкилай бошладилар, Унинг руҳий оламига оёқ босдилар. Аслида, бунга кимнинг ҳаққи бор эди, ахир?! Анна Александровнани пролетар адабиётига бегоналикда айбладилар. Айблов йиғилишларининг бирида уни фақатгина Пастернак ҳимоя қилди. Қораловчилар шоира ижодида дангал инқилобий руҳ йўқ, дея тош отдилар. Рост, Анна Александровна Октябр инқилобини руҳ эркинлиги сифатида қабул қилган эмас. Чунки шоира ҳаётни чинакам кўраётган эди. У аллақандай шовқинлар, шиорларга таяниб эмас, билиб, сезиб ёзаётган эди:

*Сафро шимар, қон шимар – куймас
Ҳаётимиз, ишимиз мудом.
Бўри нафси сингари тўймас –
Нафс берган бизларга худо,
Тишлаб узиб, чангаллаб эзиб
Ўлдирамиз она-отамиз,
Ҳатто, тошни кўрмасдан раво
Кўкрагига ўқлар отамиз.
Ўйламаймиз бу ҳақда наҳот,
Ўйламайлик – майлига, таъбинг,
Сен оммавий қувонч бер фақат
Ҳаммага тенг – нон ва туз каби.*

Балки, шоира ўша йиллардаёқ қонли ўттиз еттинчи йилнинг илдизларини кўргандир, ахир ҳеч бир давр осмондан узилиб тушмайди-ку.

Қораловчилар қоралайверади, Анна Александровна эса бошқача ёза олмади... Хуллас, уни қамадилар. Бошқалар

истаганидай ёза олмаганлиги учун қамадилар. Униг бор айби шу эди. Шоира ёзаверади, тобора кескинроқ ёзди. Унинг лагер шеърларида мажруҳлик, синиқлик йўқ. Ўзининг кўзига тик қарай олган кишигина шундай ёза олади:

*Ҳа, чўл, осмон, ваҳший шамол – чин,
Ўлим ҳам ҳақ, ҳатто, фақш ҳақ,
Ўзим гувоҳ, рад этилар ким?!
Кўз олдимда улкан бир дўзах.
У дунёда эмас ул фақат,
Мана мени этгандир қуршов.
Телба совуқ-золим, бешафқат,
Қай::оқ қатрон, юҳодай олов...*

Шеър остига “1935 йил, Қарағанда” деб сана қўйилган. Бора-бора шоира “дўзах” сингари самовий ўхшатишлардан ҳам воз кечади, ҳаётга яқинлашиб келаверади:

*Кўрдик, бор кўргулик ўтди юракдан,
Калтак ва ўқ едик, шундай пишдик биз,
Шунча тубан кетди бу ёвуз Ватан,
Болалари шунда бўлмасми ёвуз?!*

Бугун, албатта, бу хитоблар борлиққа ўта беаёв муносабат бўлиб туюлиши мумкин. Ахир, шафқат кўрмаган қалб ҳам шафқатсиз бўлади-ку! Биз Анна Александровнадан “Узр, сиз қамоқда бўлсангиз, кимлардир бахтиёр, сиз шахсий бахтсизлигингизни эмас, ўша бахтни куйланг”, – деб талаб қила олмаймиз-ку. Шоира доим мавжуд ёмонлик билан келиша олмайди, унга ён бермайди, унинг ибрати шунда:

*Ўтган ўтди, қайтмайди, аммо
Бугунга ҳам кўнмайман асло!
Тишда осмон қорайиб борар,
Сочларим оқ-оппоқ оқарар...*

Анна Александровна 1976 йилнинг баҳорида касалхонада вафот этди. Уни жуда яхши парвариш қилишди. Аммо шоира умри қамокда ўтган барча кишилар каби ҳаётининг сўнгги дамларини ҳам жуда оғир яшади. Кечирганларини қайта кечирди: кимлардир уни тинмай эшик ортидан таъқиб этди, бошқа бир эшик ортидан терговдаги дўстларининг овозларини эшитди, тунги сўроқларда ҳайдалди, протоколларга қўл қўйишлардан бош тортди. Ҳатто бир марта, ўнгида ҳам учинчи қаватдан югуриб пастга тушди. Зинапоя охирлаганда йиқилди. Шоира: “Ҳаммомга олиб кетилаётган маҳбуслардан орқада қолиб кетдим”, – деб зорланди...

Анна Александровна Баркова ҳаётда шундай ёзиб ўтди. У бошқача яшаши ҳам мумкин эди, яшаганлар кўп-ку. Аммо шоира ўзига ўзи шу қийин тақдирни танлади:

*Гарчи изғириқлар жонимни олди,
Ўлик қорга куйлаб бўлдим ҳасратим,
Муқаддас нарсалар дилда оз қолди,
Сўнгги умидимни лекин асрадим.
Бир бахтсизлик юки эзиб ногаҳон
Кулгилар остида қуласам беҳол,
Менга рус шамоли тутади мотам
Барча дўстларимга тутгани мисол,
Эҳтимол, орадан ўтиб беш авлод
Давр туртки берар: уйғонар олам.
Бу қора кунларни ҳамма этар ёд,
Ёдланганлар ичра бўларман мен ҳам.*

Шоира хотира ҳуқуқига ҳақли эканини тўла ҳис этади. У бу ҳуқуқни садақа сифатида сўрамаёгани сатрлар руҳидан равшан сезилади. Ҳа, Анна Александровна Баркова ҳақиқатда ^{ам} ~~яшаган~~ барча замон ва маконларда яшашга ҳақли.

БАРАҚДА

Уйғоқман, бўронлар инграр сочиб чанг,
Вақтни-да билмайман. Вақт – бир чақа!
Хув анов саҳрода улуг Темурланг
Гулдор чодир тикиб, гулханлар ёқар.

Асрлар қаърига тушсам шу чоғда,
Туркий ҳоқонига айлансам ўзим,
Судрардим тулпорим думига боғлаб
Дўсту душманимни тизиб бир тизим.

Ёввойи қасосим билан мен сени
Ҳайрон қолдирардим, ҳукмимдаги Ер.
Шоҳона чодирда ғалабам куни
Зиёфат берардим, оқизиб май, шеър.

Кейин-чи, шу жанглар биридан қайтиб,
Базм этиб, оловлар қуйиб ичимга
Қонуний мағлублик захрини тотиб,
Ўзим йиқилардим ўз қиличимга.

Айтинг: аёлманми, шоирманми мен,
Қўшасиз кимларнинг қайси тўпига?!
Бўрининг ҳасратли нигоҳи билан
Қарайман ўтмишнинг туби-тубига.

Ажиб иштиёқда ёнади ичим,
Ёнаман азобли, ёввойи ҳисда.
Темурланг чодирини, гулханлари-чи?
Мендан жуда олис... жуда олисда...

1935 йил.

МУНДАРИЖА

Кўркам сўзнинг кўлами.....	3
Ўзбекистон.....	9
Истак.....	10
Совуқдан кичрайиб.....	12
Онам.....	13
Буоқшом.....	14
Қишлоққа қайтиш.....	15
Февралга сочилиб.....	16
Баҳорнинг бир кўни.....	17
Шамолнинг қаноти.....	18
Қувонч.....	19
Шу кунлар.....	20
Осмон.....	21
Ёмғир тинди.....	22
Кенгайиб кетади.....	23
Кўзнинг сокинлиги.....	24
Хатдан сўнг.....	25
Узун кўндузлар.....	27
Қўтлов.....	28
Келинойижон.....	30
Бўгун.....	32
Билмаган эканман.....	32
Гўллардай.....	33
Эшиқдан кирасиз.....	33
Кўзингизда.....	34
Қўшиқдан сўнг.....	34
Дўнё шу кеч.....	35
Мен сизни кўтаяпман.....	36
Шул кеча.....	37
Дийдор шеъри.....	38
Азизим.....	39
Сиз.....	40
Юпанч.....	41
Келинг, жон.....	42
Хаёл.....	43
Севишиб юрибмиз.....	44
Беморсиз.....	45
Қалбга яна истаклар тўлди.....	46
Озодлик.....	47
Ота Тўркистоним.....	48
Юрагим.....	50
Раддия.....	51
Қалблар ўша.....	51
Муножот.....	52
Тавба.....	53
Қайғум.....	54
Озодликка қўшилай.....	55

Дарахт, собит дўстим.....	56
Сенга.....	57
Туркнинг бек йигитин	58
Бахтиёрлардир.....	59
Кўнглим	60
Мен сенинг	62
Шоир дўстларимга	63
Рози кетдингизми.....	64
Талаба укаларимга.....	66
Биринг.....	67
Қизимга.....	68
Мен футболчи бўламан.....	69
Ўғлимга.....	70
Ай, дўст.....	71
Йиғласак йиғлабмиз	72
Тоҳирлар қайда.....	74
Соғиниб келдим.....	76
Ойдин кеча.....	78
Тонг отса.....	80
Тонг, осмонга сўйладим.....	81
Қорли тонг хаёли.....	82
Қиш яхши.....	83
Индира Ганди.....	84
Йўқ денг.....	85
Ғаним бўлолмайсан.....	87
Ҳаққушга.....	88
Тушуниш.....	89
Нечун пичирлайсиз.....	91
Мен ким?.....	92
Ватан бир бутундир.....	93
У шундай аёл.....	94
Ёниқ.....	95
Қайтиш.....	96
Киноя.....	97
Нафрат.....	98
Куз.....	99
Хонзодабегим.....	100
Қуёш, тикил.....	101
Ҳайронадирман.....	102
Кўзи юмуқ.....	103
Ҳайрат.....	104
Айттирмаган сўзинг.....	104
Дармон бўларманми.....	105
Кимни сўйибман.....	106
Ҳавас.....	107
Мен сизни соғиндим.....	108
Биз бошқача бўлмоғимиз.....	109
Анжуман.....	110
Нечун.....	111

Шаккоклик.....	112
Оға.....	113
Энди йиғламайман.....	116
Тунлари.....	117
Муборак.....	118
Сени мени.....	119
Толлар мажнун бўлди.....	120
Шукрона.....	121
Қуёш бир меҳрибон.....	122
Ёниб битган.....	123
Уйғониш фаслим.....	124
Кўзларимга.....	125
Қўлланглар.....	126
Унинг кўзларида.....	127
Куйган жоним.....	128
Мўъжиза.....	130
Куймакни ёзибди.....	131
Аёл.....	132
Нега.....	133
Мухаббат.....	134
Менинг душманим йўқ.....	135
Дарахт.....	136
Кўксингдаги.....	137
Ўзбекистон.....	138
Халқимга.....	139
Тутганинг тилло бўлсин.....	140
Эрка зорлик.....	142
Баҳор ёди.....	143
Иқдор.....	144
Хоҳиш.....	144
Майда одам.....	145
Ушалмас орзу.....	146
Мен.....	146
Машқлар.....	147
Ёлғиз.....	148
Умидлиман.....	149
Тасаввур.....	151
Қайга боқсам.....	152
Бунча оз сева­сиз ёмон сева­сиз.....	153
Ёдлаганлар ичра бўларман мен ҳам.....	159
Барақда.....	164

ҚУТЛИБЕКА

ҚОРАКЎЗЛАРИМ

Шеърлар, таржималар

Мухаррир: *И. Қўшшаева*

Техник муҳаррир: *Н. Суванов*

Дизайнер: *О. Фазилова*

Китобда rassom Гўлзор Султон расмларидан фойдаланилди.

Нашриёт лицензияси № 181. 08.12.2011.

Теришга 20.08.2012 й. да берилди. Босишга 10.09.2012 й. да рухсат этилди. Бичими 84x108 ¹/₃₂. Офсет босма. «Calibri» гарнитураси
Шартли б.т. 4,0 Нашр-ҳисоб т. 10,5 Адади 1000 нусха.

Буюртма № 354

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси,
«ADIB» нашриёти масъулияти чекланган жамияти.
100027. Тошкент. Ўзбекистон шоҳ кўчаси, 16^А уй.
тел: (8371) 245-89-24

Фафур Фулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйида чоп этилди,
100128, Тошкент ш., Шайхонтоҳур кўчаси, 86-уйи.